

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby

Inspirace tradičními textilními technikami v současné textilní tvorbě

(Je výbava pro nevěstu přežitek?)

Bakalářská práce

Autor: Zuzana Navrátilová
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Textilní tvorba
Vedoucí práce: doc. Mgr. Art. Zuzana Hromadová
Oponent práce: MgA. Alice Rathouská

Zadání bakalářské práce

Autor:	Bc. Zuzana Navrátilová
Studium:	P18P0985
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Textilní tvorba
Název bakalářské práce:	Inspirace tradičními textilními technikami v současné textilní tvorbě.
Název bakalářské práce AJ:	Inspiration from traditional textile techniques in a contemporary textile creation.

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem bakalářské závěrečné práce bude tvorba textilních artefaktů v rozsahu minimálně 6 kusů, zaměřených na transformaci tradičních textilních technologií do současného textilního designu. Teoretická část písemné práce bude zaměřena na průzkum tvorby českých umělců, kteří využívají znalosti a odkaz tradičních textilních technologií v tvorbě bytového nebo oděvního designu. Praktická část bude obsahovat výtvarný projekt včetně ideové koncepce, inspiračních zdrojů, návrhové části, materiálových zkoušek a fotodokumentace zrealizovaných textilií. K hodnocení bude předložena realizace minimálně 6 textilií. Výtvarný projekt bude představený formou prezentace.

ECO, U. *Meze interpretace*. Praha: Karolinum, 2004, ISBN 9788024607405.

STAŇKOVÁ, J, BARAN, L. *Tradiční textilní techniky*. Praha: Grada Publishing, 2008, ISBN: 978-80-247-2035-7.

KUBÁK, Z. *Domácí tkaní*. Jindřichův Hradec: RAIN, 2004,

BRITAIN, J. *Velká obrazová encyklopedie ručních prací*. Praha: Cesty, 1997, ISBN: 80-7181-086-X.

STAŇKOVÁ, J. *České lidové tkaniny*. Praha: SNTL, 1989, ISBN: 978-80-247-4876-4.

BIDLOVÁ, V. *Barvení pomocí rostlin*. Praha: Grada, 2005, ISBN: 80-247-1022-6.

PANÁKOVÁ, J. *Batika tie-dye*. Praha: Grada, 2009, ISBN: 8024769344.

SMITH, R. *Encyklopedie výtvarných technik a materiálů*. Praha: Slovart, 2000, ISBN: 80-7209-245-6.

KRATKOVÁ, J. *Batika a šibori*. Uherské Hradiště: CFA+H, 2005, ISBN: 80-86609-22-7.

KENNER, T. A. *Symboly a jejich skrytý význam*. Praha: Metafora, 2007, ISBN: 978-80-7359-079-6.

KINNERSLY, TAYLOR, Joanna. *Dyeing and screen-printing on textiles*. London: A & C Black, 2012, ISBN: 978-1408124758.

Zadávací pracoviště: Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: doc. Mgr. art. Zuzana Hromadová

Oponent: MgA. Alice Rathouská

Datum zadání závěrečné práce: 7.12.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou závěrečnou práci Inspirace tradičními textilními technikami v současné textilní tvorbě. Je výbava pro nevěstu přežitek? Vypracovala pod vedením vedoucího závěrečné práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne:

(podpis)

Anotace:

NAVRÁTILOVÁ, Zuzana. *Inspirace tradičními textilními technikami v současné textilní tvorbě: Je výbava pro nevěstu přežitek?* Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2023. 104 s. Bakalářská závěrečná práce.

Bakalářská práce se zaměřuje na transformaci tradičních textilních technologií do současného textilního designu. Výzkumná část se týká vnímání tradic a hmotného a nehmotného dědictví v dnešní době. Teoretická část písemné práce je zaměřena na průzkum tvorby českých umělců, kteří využívají znalosti a odkaz tradičních textilních technologií v tvorbě bytového nebo oděvního designu. Teoretická část se také zabývá tradičními textilními technikami, zejména technikou modrotisku.

Praktická část se věnuje realizaci výbavy pro nevěstu skládající se z kolekce pěti souborů kuchyňských textilií. Obsahuje výtvarný projekt včetně ideové koncepce, inspiračních zdrojů, návrhové části, materiálových zkoušek a fotodokumentace zrealizovaných textilií.

Klíčová slova: Modrotisk, výbava pro nevěstu, tradiční textilní techniky

Annotation

NAVRÁTILOVÁ, Zuzana. *Inspiration from traditional textile techniques in a contemporary textile creation: Is the trousseau an anachronism?* Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2023. 104 pp. Bachelor Degree Thesis.

The bachelor thesis focuses on transformation of the traditional technology into the contemporary textile design. Research part aims at the perception of customs and material and non-material heritage in modern times. Theoretical part focuses on research on Czech authors work that use knowledge and traditional technology legacy in creating interior and fashion design. It also focuses on traditional textile techniques especially The Blueprint.

The practical part of the thesis aims to realize a trousseau consisting of five kitchen textile collections. This section will include a creative project that encompasses an ideological concept, inspirational sources, a proposal section, material testing, and photo documentation of the realized textiles.

Keywords: **Blue-print, trousseau a traditional textile techniques**

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2022 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum:.....

Podpis studenta:.....

Obsah	
Úvod.....	8
1 Hmotné a nehmotné kulturní dědictví.....	9
1.1 Tradice	9
1.2 Zvyk, obyčej, rituál	10
1.3 „Funkci tradic“	12
1.4 Lidová tradice	14
2 Výbava pro nevěstu.....	18
2.1 Výbava pro nevěstu vnímaná v minulosti.....	18
2.2 Vnímání výbavy pro nevěstu dnes	19
3 Tradiční textilní techniky	26
3.1 Modrotisk.....	27
3.1.1 Historie modrotisku.....	28
3.1.2 Technologie modrotisku.....	28
3.1.3 Firmy zabývající se modrotiskem v České republice.....	30
4 Inspirace tradicí v tvorbě současných textilních designérů.....	31
4.1 Petra Gupta Valentová	31
4.2 Zuzana Osako.....	35
4.3 Linda Kaplanová.....	37
5 Praktická část bakalářské práce.....	40
5.1 Trendy 2023/24	40
5.2 Inspirace.....	44
5.3 Návrhová část.....	45
5.4 Realizace	55
5.5 Fotodokumentace realizovaných kolekcí	59
5.5.1 Kolekce 1: OCHRANA.....	60
5.5.2 Kolekce 2: LIDSKOST A NADĚJE	62
5.5.3 Kolekce 3: NEVINNOST	64
5.5.4 Kolekce 4: VZPOMÍNKA, ODDANOST A CTNOST	66
5.5.5 Kolekce 5: POŽEHNÁNÍ	67
Závěr	69
Seznam použitých zdrojů	70
Internetové zdroje	70
Bibliografické zdroje.....	74
Seznam přímé citace	75
Seznam obrázkových zdrojů	76
Přílohy.....	79

Úvod

V moji práci jsem vycházela z tradičních technik textilní tvorby. Chtěla jsem tyto techniky vyzdvihnout a připomenout, že jsou stále aktuální i v současné tvorbě a mohou být inspirací pro dnešní tvorbu. V první části mé práce jsem se zaměřila na tradice a jaké mají funkce. Dále jsem rozebrala jednotlivé textilní tradiční techniky nejvíce jsem se zaměřila na modrotisk. Dále se jsem se soustředila na současné umělce, kteří se tradičními technikami zabývají, zejména na Petru Guptu Valentovou, Zuzanu Osako a Lindu Kaplanovou. Také se v mé práci zabývám myšlenkou, jak vnímáme v dnešní době tradiční výbavu pro nevěsty nebo zda je to již přežitek. Budu se tyto tradice snažit oživit společně s tradiční technikou, kterou jsem pro mou práci vybrala. V druhé části budu popisovat, jak se můj inspirační, myšlenkový či pracovní postup vyvíjel, při tvorbě mé praktické bakalářské práce.

Tradice přetrvává i ve formě tanců, zpěvů, pověstí a pohádek. Na všech těchto formách mě fascinuje unikátnost toho, že jednotlivé zkušenosti jsou předávané z generace na generaci pomocí nenásilné formy zábavy. Proto se předávají, jak díky hmotným objektům nebo i ústním předáváním pomocí pověstí, báchorek a příběhů.

Do velké části je řada tradic a svátků spojené s křesťanstvím. Mezi nejznámější tradice beze sporu patří například každoročně ozdobený vánoční stromeček, zdobení adventního věnce, házení boty, pouštění lodiček, rozkrajování jablíčka, nebo půst spojený se zlatým prasátkem také lití olova nebo připravování štedrovečerní večeře. Také slavnostní zdobení nevěsty, nebo tradiční pečení slavnostního pečiva do různých tvarů, a to zejména vánočního cukroví, mazanec, vánočka, také každoročně pleteme pomlázku a pálíme čarodějnice. Do dnešní doby můžeme na vesnicích vidět stavění májky, převlečené maškary v masopustním průvodu, koledování a malování kraslic. K těmto tradicím se neodmyslitelně vážou samotné svátky Vánoce, Velikonoce, první máj, dušičky, období Valentu a další.

1 Hmotné a nehmotné kulturní dědictví

Kulturní dědictví je nezastupitelnou součástí kultury. Dochovalo se ve formě hmotných a nehmotných artefaktů. Pojem hmotné kulturní dědictví se vztahuje k hmotným věcem například památky například: archeologické památky, architektura, sochařská díla, obrazy nebo lokality, které mají hodnotu z historického, estetického, etnologického či antropologického pohledu a poslední skupinou jsou skupiny budov, které mají mimořádnou hodnotu, nebo také literární díla, vynálezy oblečení a pokrmy. Do nehmotného dědictví můžeme zařadit vše co je předáváno ústně ať už v rodinách či kulturou společnosti. Jsou to tradice, tance, zpěvy, hudba, rituály, obyčeje, zvyky, ale i znalosti, vědomosti, zkušenosti např. s různými technologiemi a společenské zvyklosti. Do této části také patří kulturní dědictví každého národa a je součástí živé kultury. Můžeme ji považovat za národní hrdost.[1] V druhé polovině 20. století se začaly lidové tradice vytrácet nebo i dokonce vymizely. Problematice kulturního dědictví a její ochraně se věnuje UNESCO.[2]

1.1 Tradice

Tradici můžeme podle Hartla a Hartlové definovat jako: „*jakýkoliv společenský zvyk, víru, vědomosti, dovednosti a postoje přecházející generacemi*“¹ Lingvistický význam slova tradice v anglickém termínu vycházelo z latinského slova „*tradare*“. Původně toto slovo bylo užíváno již v kontextu římského práva, slovo vyznačovalo přechod majetku na další generaci, která ho dostala do opatrovnictví a měla ho chránit. Giddens tvrdí, že pojem „*tradice*“ v dnešním slova smyslu je znám pouze posledních dvě stě let v Evropě, vysvětluje toto tvrzení tím, že tento pojem nebylo potřeba používat, protože tradice byly všudypřítomné. Dále tvrdí, že všechny tradice byly uměle vytvořeny z rozmanitých důvodů. Tradice se postupem času vyvíjejí, mění, přeměňují a vynalézají.[3] Není přesně jasné kdy a za jakých podmínek můžeme označit jako tradici. Sociolog Edward Shilse uvádí, že musí proběhnout dvě výměny mezi generacemi během tří generací.[4]

Pojem tradice každý člověk vnímá jiným způsobem, někdo si vybaví krásné vzpomínky s rodinou, na které se každoročně těší a druzí ji vnímají jako povinnost, přežitek nebo něco co musí absolvovat kvůli zvyklostem společnosti nebo rodiny. O

tradici můžeme hovořit i v negativním smyslu, kdy je přirovnávána s pojmy archaismu, zastaralosti, předsudků, pověr a k něčemu, co není možné, aby se prosadilo v moderní společnosti, která je charakterizovaná pojmy vědeckosti, racionality, empirismu, pokroková, individualistické. V době osvícenství byla tradice kritizována a byla postavena jako protiklad k vědeckému poznatku, chtěla omezit autoritu tradice. Tradice člověku předává ověřená fakta, myšlení a jednání z minulých generací, které jsou přijaty a cyklicky opakovány. Právě opakování a rituál je charakteristický rys tradice. Tradice se začala spojovat s pojmem dogma neboli nositel pravdy. Dogma můžeme charakterizovat jako přijímání něčeho o čem nepochybujeme nebo je zakázáno pochybovat a má dlouhého trvání. Tradiční uvažování bylo pojeno s omylem nebo dokonce nesnášenlivosti k různým skupinám.[3],[5]

Není však reálné abychom si vždy hledali nejlepší řešení problému, ale člověk si utvoří určitý druh vzorce, který opakuje. Proti chápání tradice v osvícenství se vymezuje konzervatismus, který oceňuje stabilitu tradičního řádu. Vnímá, že společnost udržuje pohromadě právě tradice, zvyky, rituály. Vyzdvihuje rodiny, církve, komunity, národ a přisuzuje jim vyšší důležitost. Člověk, který nenáleží do určité skupiny nezískává více svobody či práv, ale může cítit větší osamělost, úzkost, obavy a necítí bezpečí. V současnosti je individualita a svoboda pro společnost nepostradatelná, klade se důraz na individualitu, tvořivost, proto se od chápání tradic v osvícenství vymezuje. Společnost by čistě na tradičních modelech nepřežila, proto od nich upouští, je potřeba řešit nové problémy, získávat nové zkušenosti, inovovat a tvořivě přistupovat k věcem. Přesto všechno je tradice v současné době nepostradatelná. Neexistuje společnost, která by nepřevzala nic od té předchozí generace a neměla minulost. Každý člověk denně řeší situace, pro které není dosavadní tradiční řešení vyhovující a hledá vlastní cestu při řešení problému.[3],[5]

1.2 Zvyk, obyčej, rituál

Zvyk

Zvyk můžeme definovat podle Nešpora a sociologické encyklopedie jako: „*Ustálený způsob vykonávání činností nebo myšlení, vzor chování rozpoznatelný v opakovaném, rutinním počínání.*“² Vzniká stálým opakováním a může se vztahovat i k všednímu dni, také odráží hodnoty a normy dané kultury nebo naši roli ve

společnosti. Často je vykonáván rutině, redukuje nejistotu v rozhodování. Určitou roli zde hraje podvědomé opakování činností. Řada zvyků představuje ustálené vzory chování, které si člověk osvojí v procesu socializace. Tyto vzory chování můžou být do určité míry vynucené.[6]

Obyčeje

Obyčeje jsou předávány tradicí. Je to určitá aktivita společenství. Oproti zvyku, který je spíše individuální obyčej se řadí ke skupinovému chování v určité komunitě. Obyčeje jsou nejčastěji aktivity typu slavností, svatby nebo oblékání k různým příležitostem. Jedná se o ustálené zvykové chování, které je přijímáno a považováno za správné celou komunitou. Dodržování obyčejů znamená ztotožnění s daným společenstvím, nedodržování naopak může vést ke kritice nebo až vyloučení z komunity. Obyčej v sobě mají prvky rituálu a charakteristický rys etnik.[7]

Rituál

Rituál můžeme podle Nešpora a sociologické encyklopedie definovat jako: *„Individuální nebo kolektivní způsob chování, který je standardizován, založen na vnucených nebo tradičních pravidlech, vystupuje jako posvátný obyčej.“*³ S rituály se můžeme setkat ve všech oblastech života přesto, že jsou často spojeny s náboženstvím. Pro člověka jsou rituály důležité kvůli sociální funkci, při nichž se cítíme v bezpečí, překonávají nejistotu v rizikových situacích, stmelují skupinu a mají význam pro sociální kontrolu. Protože jde o činnost, kde máme přesně daný postup a musíme podle něho pokračovat. Rituál je součástí kultu, v náboženských systémech společně navozují náboženské cítění. Nejčastějším sociálním rituálem je plnění rolí, další částí rituálního chování je rutina. Rituál v sobě má stereotypní prvky. V průběhu rituálů je posilováno skupinové pouto. Rituály slouží i jako rituály přechodu, které zajišťují plynulost přechodu z jedné životní sféry do druhé. Dále můžeme rozlišovat rituály oslavné, krize, trestání a úcty. Trestní rituály posilují platnost zákonů, „rituální trestání“ a „odpykání viny“ se pojí i s vykoupením z viny. Rituály úcty nejsou dnes již nakazovány, ale přetransformovaly se do vzájemného respektu. Pojmy tradice a rituály jsou společně neoddělitelně propojeny.[8]

1.3 „Funkci tradice“

Podle Thomsona (2004) lze rozdělit na hermaneutické, normativní, legitimizační a identifikační.[9]

Hermaneutická funkce se charakterizuje pomocí lepšího chápání a orientace ve světě, chápat ho a uchopovat události, které se zde dějí. Svět se zdá být díky tradicím jednodušší na uchopení a vyvolává pocit bezpečí. Potřeba orientace patří k základním potřebám člověka, každá kultura vnáší svůj řád, aby tuto potřebu naplnili.[9],[10]

Normativní funkce se vyznačuje předáváním vzorců chování a přesvědčení, které vytváří pro budoucí generaci normu, podle které se má řídit. Pomáhá lidem radit, jak se chovat, čemu věřit. Normativní funkce napomáhá i k mezigenerační soudržnosti, kdy starší generace uvádí mladší generaci do tradičních vzorců. Většina lidí žije, podle již tradičních vzorců, přesto určitá část populace se jim vymezuje, chtějí inovovat, nalézat nové řešení, nejít s davem a hledat alternativy.[11],[5]

Legitimizační funkce poskytuje oporu k výkonu autority a moci. Max Weber tyto funkce popsal ve své teorii panství. Jedná se o vztah autority k podřízeným a naopak. Tuto funkci můžeme dnes převést i na organizace, školy, církve, sekty, firmy. Weber rozdělil tři typy panství, a to na charismatické, tradiční a legální. Charismatickým typem panství rozumíme takový typ, kdy v čele stojí charismatická autorita. Mezi její pozitiva patří rychlá schopnost přizpůsobovat se změnám. V tradičním panství není stanoven hlavní vůdce, ale vše se dělá, jak se dělalo dříve, nezáleží zde na jednom člověku, a proto je stálejší, ale nepřizpůsobuje se tak rychle změnám. Panství, kde mají největší vliv zákony nazval Weber jako legální. Zákony platí pro všechny lidi stejně, nejsou spojeny s jedním vůdcem, vyrovnávají se se změnami postupně.[12] Typy panství můžeme aplikovat na příkladu firem zabývajících se IT a komunikací. Firma Microsoft představuje legální panství, Nokia tradiční a Apple v čele s charismatickým zakladatelem Steveem Jobsem charismatické panství.(1),[12]

Identifikační funkce se vyznačuje potřebou někam patřit, ať už k rodině, národu nebo etniku. Identifikovat se se skupinou, vyvolává pocit sounáležitosti a formuje individuální i kolektivní identitu. Člověk se identifikuje se společností, národem, etnikem je pro něho důležité být členem skupiny, ale zároveň se odlišovat od ostatních.[5],[13]

Role tradic se v moderní společnosti mění. Nevybíráme si mezi tradičním nebo moderním způsobem života. Ale prvky moderního a tradičního života se navzájem propojují v jeden celek. Dnešní člověk i když si je vědom, jaké hodnoty a postoje měla minulá generace není svazován tím, že je musí dodržovat. Ba naopak v některých tradicích už nevidí takový smysl, například svatba před společným soužitím. V dnešní společnosti se více oceňuje způsob života, ke kterému člověk dospěl sám a umí si ho před ostatními odůvodnit a obhájit oproti dodržování tradičních vzorů chování v dané situaci. V současné společnosti se klade důraz na svobodu, individualitu, racionalitu. Autority nemají takovou funkci, jako dříve, můžeme to vidět i na dnešní církvi, která dnes už nemá takový vliv, jako dříve. Nepřijímáme rozkazy, protože někdo autoritativní nám je dal, ale pokud se s něčím neidentifikujeme nepřijímáme cizí myšlenky. Stále přijímáme myšlenky od minulé generace, které nám dodávají jistotu. Identifikovat se se skupinou, národem, rodinou je v dnešní době stále důležitá funkce tradic. Pomáhá člověku najít své místo, roli a postavení ve společnosti. Pomáhá utvářet vlastní identitu. Dnes si můžeme sami vybrat, zda budeme dodržovat tradice, stále více zemí se vrací a oživuje historické tradice, nalézají v nich hodnoty a objevuje jedinečnost jejich kultury. V současné době se svět rychle vyvíjí i díky nástupu internetu a nových médií. Internet a nová média nám umožňují zaznamenání a uchování tradic a rozšiřování jejich povědomí prakticky do celého světa. Můj názor je takový, že společnost tradice potřebuje i když si to ani nemusí uvědomovat. Každý obor, každá práce má své tradice podle, kterých postupuje. Tradice mají velkou sociální roli.

S tím se však pojí nebezpečí komercializace tradice. Ve chvíli, kdy se tradice průmyslově zpracovává bez hlubšího smyslu a plní pouze estetickou funkci, může se z ní stát tretka, atrakce. Odmítnutí tradic může podle Giddense nastat „morální deficit“ což můžeme definovat, jako problém s vyrovnáváním se otázek smyslu života a smrti, dobra a zla. Bez tradic je člověk postaven před velké množství rozhodování, což ho může dovést až k úzkostem a paralyzování před rozhodnutím. Člověk snadněji propadá negativním návykům a závislostem. Tyto závislosti se nepojí pouze k alkoholu nebo drogám, ale i ve všech oblastech života, například práce, jídlo, cvičení... Giddens udává, že závislost může nastat, když je větší možnost volby paralyzována úzkostí. Další riziko můžeme vidět ve střetávání rozdílných tradic a kultur, což nás na jednu stranu může obohatit, jakož to zdroj inspirace, ale může vytvořit i konflikt až k

nesnášenlivosti. Vzájemné promísení tradic je běžné, kdy se do stávající tradice přidají prvky nové. Sloučení podobných, totožných tradic znamená nahrazení prvků jedné tradice jinými. Pohlcení znamená, že jedna tradice vytlačí tu druhou. Fúze naopak vznik nové hlavní tradice s prvky dalších tradic. Dalším rizikem může být ustrnutí v minulosti a sociální neukotvenost, která je charakteristická změnami sociální pozice ve společnosti. Sociální neukotvenost můžeme nazvat flexibilitou, což znamená být vždy připraven, přerušit vazby. Znamená to nebýt loajální a nemít závazky s lidmi, umět se vzdát stability. Flexibilita se vyzdvihuje i odsuzuje najednou, může směřovat až k problémům s identitou.[3],[4]

Tématice rodinné tradice se ve své magisterské diplomové práci věnovala Mgr. Karolina Holanová, která výzkumnou část věnovala rodinným tradicím v kontextu psychologie rodin. Její výzkum byl aplikovaný na 10 rodinách formou rozhovoru. Ve své práci došla k závěrům, že účastníci výzkumu vnímají rodinné tradice, jako něco, co stmeluje rodinu a je spojeno s pocity bezpečí, s pocity, že lépe dokážu překonat překážky, ale i s pocitem stresu z přípravy. Starší generace vnímala, že dodržují tradice více než ta mladší, i když oni sami měli za to, že tradice dodržují. Často se objevovalo tvrzení, že dotyčný přebíral určité tradice po svých předcích. Mohly to být tradice spojené se svátky nebo i interakce v rodině typu vlastního vítání, loučení, čtení před spaním nebo společné večeření.[14] Všechny rodiny slaví narozeniny i svátek s příbuzenstvem a hodnotí tato setkání kladně, kromě jedné, která to vnímá jako povinnost. Každá rodina uchovává fotografie, zděděné předměty, které symbolizují vzpomínky po zesnulém. Všechny rodiny mají vlastní recepty. Rodiče i děti zdědili po svých předcích i určité zájmy a dovednosti. Určité změny týkající se tradic přišly při začátkem soužití, kdy se jejich tradice střetly, další s příchodem dětí, kdy je dětem přizpůsobovaly, a nakonec se stárnutím rodičů a prarodičů, kdy je bylo třeba také přizpůsobit, aby vše fyzicky zvládli. Na tradice má vliv i dnešní stresující a hektická doba, je otázka, zda se rodinné tradice budou předávat dále. Rodinné tradice mají velký vztah s rodinnými hodnotami, pro rodinu jsou možná i více důležité než samotná rodinná tradice.[14]

1.4 Lidová tradice

Tradice se nejčastěji pojí s venkovským prostředím, popřípadě s menšími městy či řemeslníky, proto dostávají označení „lidové“. Můžeme je rozdělit na tradice, které se

vztahují k událostem týkající se rodiny. Například narození dítěte, křest, biřmování, zásnuby, svatba, pohřeb. Anebo tradice, které jsou celospolečenské, které se říkalo kalendářní nebo výroční. Tato skupina tradic byla vázána na běh Slunce, proměny přírody a ročního období a týkala se zemědělství, které bylo ještě stále hlavním zdrojem obživy. Některé tradice převzala církev a přetvořila je v křesťanské svátky. Lidové tradice jsou v českých zemích směsicí křesťanských, pohanských prvků společně s prvky zábavy. Více informace o tradicích, zvycích a rituálech máme až z 19. 20. století, kdy je ve svých kronikách popisovali kronikáři.[15]

Do výtvarného lidové kultury počítáme projevy, které vznikly v lidu a pro ně měly hodnotu nejen po estetické stránce, ale také po té funkční. „*Lidová kultura tvořila vždy součást jednotné dobové kultury a náležela té části obyvatel Čech a Moravy, která se sama aktivně podílela na procesu výroby.*“⁴ Je složité rozlišit co náleží do lidového či zlidovělé kultury a co má spíše módní, dobový, řemeslnický či manufakturní charakter. Při rozřazování předmětů, jestli patří mezi lidové můžeme uplatnit dvě základní hlediska, a to produkční a recepční. Mezi produkční hledisko můžeme zařadit vše, co si lidové prostředí vyrobilo samo. Dával se důraz na specifčnost a originalitu a nezávislost na kultuře ostatních společenských skupin. Lidová kultura tvořila „duši národa“. Do recepčního pojetí zahrnujeme kromě toho, co si lidové prostředí vyrobilo i to co vzniklo v jiných vrstvách a zde zlidovělo. Proces zlidovění je podstatný pro vývoj lidové kultury. Pojem zlidovění znamená přijetí určitého jevu velkou skupinou lidí, která tento jev přijala za svůj na dlouhou dobu se stal součástí jejich života a tím se stal tradičním.(1),(3)

Lidová kultura se dále dělí na lidovou kulturu tradiční, která se časově zařazuje do období od počátku 18. století do poloviny 19. století, představuje kulturu českého venkova, která je spjata se zemědělstvím, řemeslnou výrobou a manufakturou. Toto umění se rozšířilo a rozvíjelo mezi lidmi bez ovlivnění slohovou kulturou. Často sloužilo a odvíjelo se od potřeby dne, umění pro svatbu, obřad, tradici, časem se toto umění stalo reprezentativní. Tradiční lidové výtvarné umění představuje například i výšivky, tkaniny, pleteniny, nástěnné malby i kroje. Výrobce a spotřebitel zde byl většinou stejný. A lidovou kulturu současnosti, která zahrnuje několik desítek let zpět, formuje se aktuální politickou, sociální, hospodářskou či kulturní situací.(4)

Vnitřně dělíme lidovou kulturu na hmotnou a duchovní. Duchovní kulturou se zabývá folkloristika, která zkoumá slovesné, hudební a taneční projevy či zvyklosti, víru nebo magii. Do hmotné kultury zahrnujeme vše, co má materiální charakter například nástroje, oděv, obydlí, nábytek...(2)

Druhy lidové výroby můžeme rozdělit do třech forem. První je domácí výroba, kdy si hospodář či hospodyně zhotovovali právě potřebné věci pro sebe a okolí. Ve většině případů šlo o jednoduché výrobky, jejich kvalita se odvíjela od zručnosti jedince. Domácká výroba už využívá určité specializace, výrobci zhotovují větší množství předmětů na prodej. A poslední nejvyšší forma výroby předmětů představovala řemesla. Výrobce a spotřebitel zde nebyl totožný, výrobky se objednávaly, vyměňovaly. Do této kategorie zařazujeme malovaný nábytek, keramika, malba na sklo, krajka, textilní tisk, práce s kovy i lidová grafika a plastika.(4) Řemeslníci museli být vždy vyučeni, měli specializaci a jejich řemeslo bylo jejich zaměstnání. Často hranice mezi domáckou a řemeslnou výrobou nebyla jasná, všechny tři formy výroby tvořily lidovou hmotnou kulturu.(2)

Lidová tvorba spojovala prvky tradiční, které převzala od minulé generace a prvky moderní, které vznikly v dané době. Co bylo v jedné generaci považováno za módní a inovativní bylo v další přijato za tradiční. Lidový artefakt nejen ztotožňoval názory tvůrce a konzumenta ve společnosti, ale odrážel dobu, vnímání společnosti i lokalitu. Výtvarné umění nebylo nezbytnou součástí života, ale provázelo člověka už od nepaměti. První zmínky o rozdělení slohového a lidového umění se datuje do 12. a 13. století ve střední Evropě u nás k tomu dochází později v 17. století. Příčinou toho, že se nám z lidového umění nedochovalo příliš artefaktů spočívá v tom, že sloužilo lidu a tím pádem se spotřebovalo během jedné nebo dvou generací, mělo malou časovou trvanlivost i kvůli častému drancování a vypalování koncem třicetileté války. Přesto lidové umění přetrvávalo ve formě tanců, zpěvů, pověstí a pohádek. Postupně začala kvalita lidové tvorby stoupat a dělit se podle sociálních skupin. Lidové umění z velké části ovlivnilo křesťanství i sloh, ve kterém probíhalo.(4),(5)

Lidoví tvůrci do svých děl promítají osobní zaujetí, myšlenky i výraz nebo fantazie, často používají podněty ze slovesné i obyčejové tradice. Lidové umění není monumentální soustředí se na člověka a věcem k němu patřící. Nejvyšší práce měly perfektně zvládnutou techniku, práce byly inspirované skutečností.[2] Na

začátku dvacátého století se začíná lépe hodnotit umění originální, osobité i když ne technicky dokonalé. Přesto je lidové umění převážně anonymní. Lidové umění využívá principy kontrastu, rovnováhy, gradace i rytmu. Nejvyšší možné úrovně v českém prostředí dosáhla lidová výšivka, krajka a tkanina, byly na stejné úrovni s evropským užitým uměním, dokonce se vyvážely a napodobovaly.(4),(5)

V době feudalismu venkov a město představoval protiklad. Vesnice znázorňovala poddanství a robotu, město oproti tomu představovalo větší svobodu, udávalo „módu“ obyvatelé venkova se snažili přiblížit měšťanskému vzoru. Bohatí sedláci oblékali honosné městske oděvy, aby si zvýšili postavení, měšťan měl v té době vyšší společenské postavení. V 16. století vznikaly zákazy, týkající se nošení honosného oděvu. Změny nastali vlivem nastupujícího kapitalismu, kdy kvůli napoleonským válkám vzrůstala cena zemědělských produktů a venkov začal bohatnout. Po zrušení nevolnictví vzrůstala i prestiž rolnické práce. Obyvatelé vesnice přestali přijímat městkou módu a chtějí zdůraznit svůj původ z venkova. Z těchto důvodů se začala snaha o obnovu krojů, slavností a zvyků.(2)

Lidové umění je spjaté se společenskými a hospodářskými podmínkami ve vesnici, po její proměně se přestalo toto umění dále vyvíjet. Udržovalo se na určitých místech uměle, kvůli reprezentativní a národnostní funkci. Na Slovácku přesto nepřestal zájem o kroje. Koncem 18. století se nacházelo v Čechách sedmnáct krojových oblastí, na Moravě a Slezsku jich bylo přes dvacet.(4),(5)

2 Výbava pro nevěstu

Výbavou pro nevěstu jsem si vybrala kvůli tomu, že je to jedna z tradic, které podle mého názoru hrozí vymizení. Chtěla jsem ji ve své práci více rozebrat a zjistit, jak ji v dnešní době lidé vnímají. Co si pod pojmem výbavy představují a co by si sami přáli do výbavy. V první podkapitole jsem se zaměřila na vnímání výbavy v minulosti a ve druhé podkapitole jsem provedla dotazníkový výzkum, jak ji lidé vnímají dnes.

2.1 Výbava pro nevěstu vnímaná v minulosti

Výbava pro nevěstu patřila už od nepaměti k nedílné součásti každé dívky už od útlého věku. Maminky často připravovaly pro děvčata výbavu už od dětství. Dívky se na samotné výbavě ve velké části samy podílely, často vyšivaly monogramy na polštářky, háčkovaly a během života si připravovaly a shromažďovaly celou výbavu, která jim často vystačila pro celý manželský život. Výbavu tvořily předměty, které zůstávaly ve vlastnictví ženy, často se dědily i z generace na generaci. Do výbavy pro nevěstu kromě textilních doplňků a šatů patřily nejrůznější předměty do celého domu. Mezi ně patřily například hrnce, židle, stoly, nejrůznější skřínky, příbory, sklenice, formy na pečení, podnosy, svícny, postel a nejrůznější pomůcky pro vaření dokonce i hospodářská zvířata. Výbavu někdy dostávali i muži, tato výbava tvořila předměty potřebné, zvířata do hospodářství nebo pro jejich řemeslo. Vdova také mohla do nové domácnosti donést výbavu po svém bývalém muži. Výbavu vždy nemusela chystat pouze matka, dívky ji mohly dostat i od paní z domu.[16],(6),(7)

Pro obsah výbavy bylo rozhodující na čem se domluvili ve svatební smlouvě. Ve svatební smlouvě se řešilo i finanční vybytí. Finanční vybytí je vyplacení ženy z podílu rodinného domu, po tomto vyplacení žena už neměla žádné další nároky na rodinný majetek. Ženy tedy mohly dědit, pokud byly svobodné a v rodině nebyl jiný mužský dědic. Věno žena nemusela dostat, pokud se vdala bez souhlasu rodiny nebo se zjistilo, že již nebyla panna, když se vdávala.[16] Každá dcera z rodiny měla podle zákona dostat stejné věno, to však rodina mohla uzpůsobit u dívky, u které se očekávalo, že se kvůli svému vzhledu nebude vdávat snadno. Věno netvořilo pouze peníze ve vesnicích se jednalo i o zvířata či pozemky. Ve svatebních smlouvách se kromě věna domlouvalo i případné odvěnění ženy, byla to částka, kterou dostane, pokud její manžel zemře. Vyplácení odvěnění bylo v některých případech smluvně podmíněno délkou trvání manželství nejčastěji po jednom roku.[16],[17],(8),(9)

V minulosti se lišila výbava pro nevěstu na vesnici a ve městě. Výbava pro dívku z města se více skládala z různorodého oblečení, které často měly reprezentativní funkci a drahého luxusního nábytku. Výbava pro dívku z vesnice byla spíše funkční a určená pro práci.

2.2 Vnímání výbavy pro nevěstu dnes

Pro lepší pochopení dnešního vnímání tradic jsem provedla výzkum zaměřený na dnešní chápání tradic. Byl proveden orientační výzkum formou dotazníku. Chtěla jsem zjistit, zda pohlaví, věk, místo odkud pocházíme a bydlíme či dosažené vzdělání ovlivňuje náš vztah k tradicím. V závěru jsem se zaměřila i na tradici výbavy pro nevěstu, která hraje velkou roli pro moji praktickou část a předávání hmotného a nehmotného dědictví v dnešní době. V dotazníku jsem dále zjišťovala, jestli přístup k tradicím neovlivňuje i krize ve společnosti. Tato práce vznikala při několika vlnách Covidu-19, války na Ukrajině a následnou finanční krizí, která nastala vlivem inflace. Chtěla jsem zjistit, jestli se lidé nevracejí podvědomě k zažitým vzorcům, aby se cílili více bezpečně.

Pro výzkum jsem vycházela z těchto hypotéz:

Lidé, kteří žijí na vesnici budou mít hlubší vztah k tradicím, protože se s nimi setkávají častěji. Dodržování tradic je zde větší než ve městech. Také jsem předpokládala, že starší generace dodržuje tradice více oproti mladší generaci. Vycházela jsem z přesvědčení, že ženy budou výbavu pro nevěstu hodnotit kladněji oproti mužům.

Myslím, že v dnešní době je pohled na výbavu rozporuplný, jedna část se na ni dívá jako na již přežitou tradici, od které by se mělo co nejrychleji opustit. Vyprávějí příběhy o tom, jak dostávají každé Vánoce a narozeniny povlečení, které nikdy nevyužijí a utěrky, kterými by mohly vybavit celou vesnici (samozřejmě myšleno s nadsázkou). V dnešní době, kdy je všeho dostatek a člověk se nemusí bát, že by nějaké věci nesehnal, by raději dostaly peníze, za které si samy vyberou věci, které potřebují a které se jim hodí do interiéru. Také mají názor, že dnešní ženy se často vdávají v pozdějším věku, než bylo zvykem a popřípadě pořízené spotřebiče, které byly pořízeny s dobrým úmyslem před několika lety se stávají zastaralými a nefunkčními.

Druhý názor je takový, že věnování peněz před svatbou je prvoplánové, a že to postrádá citové angažování. Pro velkou část lidí, právě výbava, co dostaly před svatbou pro ně má velkou citovou hodnotu, kterou žádné peníze nenahradí. Často používají výbavu do dnes, i když se z některých předmětů po letech stala již starožitnost. I pro matky má někdy výbava pro nevěstu také silnou citovou hodnotu, při vzpomínkách, jak společně procházely obchody a vybíraly jednotlivé kusy výbavy. Byl to společně strávený čas, který je k nezaplacení.

Můj názor je takový, že bych ráda dostala před nastěhováním do nové domácnosti výbavu, která by mi usnadnila zařizování nového domova. Měla by pro mě určitě i citovou hodnotu, kterou bych ocenila zvláště ve chvíli, kdy se stěhujeme od rodiny. Myslím, že když se vybrané kusy výbavy zvolí v neutrálních barvách nebo už do zvoleného a předem daného interiéru, nedochází k tomu, že by se výbava nedala používat kvůli nehodící se barvě nebo stylu. Podle mého názoru společnosti do jisté míry chybí i rituály, které předělují různé životní etapy a výbava by mohla být jedním z rituálů, který nám říká, že jsme už připravené mít vlastní domácnost a že nám důvěřují, že vše zvládneme.

Data pro výzkum byla získána z dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo 30 osob. Dotazované osoby pocházely z České republiky. Na dotazník mi odpovědělo 15 žen a 15 mužů. Pro lepší orientaci jsem je rozdělila na skupiny podle věku, místa bydliště a dosaženého vzdělání. Všichni účastníci si byli vědomi, že získaná data budou použity pro účely zpracování bakalářské práce.

Z hlediska věku mi dotazník vyplnilo 18 účastníků mladších 30 let, 7 účastníků ve věku od 30 do 50 let a 5 účastníků starších 50 let. Dvacet účastníků pocházelo z města a deset z vesnice. 44,4 % dosáhlo středního nebo středního odborného vzdělání s maturitou. 20,7 % vysokého vzdělání, stejné procento lidí 20,7 % odpovědělo, že dosáhlo středního odborného vzdělání s výučním listem, dotazník vyplnilo 10,3 % lidí s vyšším odborným vzděláním a 3,4 se základním vzděláním.

V první fázi výběrů vzorků pro výzkumné šetření mi dotazník vyplnili známí a rodina, kteří ho sdíleli a doporučovali dále a dostal se i mimo okruh mého dosahu. Pro přehlednější zhodnocení jsem dotazované rozdělila do skupin podle pohlaví, věku, místa bydliště a dosaženého vzdělání.

Na začátku dotazníku jsem vyjasnila pojem tradice a hmotné a nehmotné kulturní dědictví. Na základě těchto pojmů jsem zhotovila jednoduché otázky, které se touto tematikou zabývají. Zjišťovala jsem, jaký vztah mají v dnešní době lidé k tradicím, co si myslí o výbavě pro nevěstu, co se v jejich rodině předává za tradice, jestli současná situace ovlivňuje jejich vztah k tradicím a co si myslí o kulturním dědictví v České republice.

Seznam položených otázek v dotazníku:

- 1. Dodržujete nějaké tradice?** (Výběr z možností: Ano, ráda je dodržuji, ne dodržuji je, dodržuji je kvůli rodině, dodržuji je kvůli společnosti, očekává se to ode mě)
- 2. Jaký máte vztah k tradicím?** (Otevřená odpověď)
- 3. Předávají se ve Vaší rodině některé tradice?** Nebo hmotné a nehmotné dědictví? (Výběr z možností: ano x ne)
- 4. Jaké?** (Výběr z více možností: Firmy, pozemky, tradičně vykonávané stejné povolání, šperky, kuchařské recepty, pracovní nářadí, vánoční ozdoby, knihy, výbava do nového života-peřiny, povlečení, nádobí..., tradice spojené se svátky, písně, vztah k hudbě, hudební nástroje a jiné)
- 5. Začali jste s některou činností v době covidu, války nebo finanční krize?** (výběr z více možností: Pečení chleba, pečiva, vaření domácí stravy, ruční práce-pletení, šití, pěstování ovoce a zeleniny, chov hospodářských zvířat a jiné)
- 6. Změnil se Váš pohled na tradici v době krize?** (Výběr z možností: ano x ne)
- 7. Ocenil/a bych kvalitní textilní doplňky nebo soupravu do domácnosti?** (Výběr z možností: ano x ne)
- 8. Preferujete originální netradiční vzory na textiliích, které nejsou masově prodávány?** (Výběr z možností: ano x ne)
- 9. Máte citový vztah k věcem, které dostanete od rodičů, prarodičů?** (Výběr z možností: ano x ne)

10. Co jste dostali od rodiny, když jste se stěhovali do vlastního bydlení? (Výběr z více možností: finanční podporu, elektrické spotřebiče, ložní prádlo, peřiny, polštáře, kuchyňské nádobí, nábytek a jiné?)

11. Co byste si přáli, jako „výbavu“ do vlastního bydlení? (Otevřená odpověď)

12. Co si myslíte o výbavě pro nevěstu? (Výběr z jedné možnosti: je to přežitek, nechtěla bych ji, tato tradice se mi líbí, chtěl/la bych dostat něco do výbavy, Nemám na to názor, je mi to jedno)

13. Jaký mám názor na výbavu pro nevěstu? (Zde byla otevřená odpověď)

14. Myslíte si, že ČR má bohaté kulturní dědictví? (Výběr z možností: ano x ne)

15. Myslíte si, že postupem času tradice vymizí? (Výběr z odpovědí: ano, spíše ano, ano, ale bude to trvat velmi dlouho, Ne, ale budeme muset pro to něco udělat, spíše ne, ne)

16. Je potřeba udělat něco pro to, aby se tak nestalo? Jestli ano, co by to mělo být? (Zde byla otevřená odpověď)

Shrnutí

Jedná se pouze o orientační data kvůli nízkému počtu respondentů. Skoro tři čtvrtiny dotazovaných odpovědělo, že dodržují tradice rádi. Mezi nimi bylo více žen oproti mužům. Pouze velmi malé procento z žen odpovědělo, že dodržují tradice kvůli rodině. Naopak u mužů se ukázalo, že dodržují tradice rádi pouze z poloviny ze čtvrtiny hlavně kvůli rodině a zbytek kvůli společnosti nebo nad tím nepřemýšlí. Průzkum ukázal, že nejraději dodržuje tradice věková skupina mezi 30 až 50 let, kde byla odpověď stoprocentní, poté byly odpovědi velmi vyrovnané ve skupině do třiceti let a nad padesát let. Můj vlastní názor je takový, že nejvíce malých dětí má právě věková skupina od 30 do 50 let a je pro ně zábavnější je s nimi dodržovat, učit je, ukazovat a vysvětlovat smysl tradic a mít k nim bližší vztah i kvůli nim. Ukázalo se, že lidé z vesnice dodržují tradice radši než lidé z města i když zde rozdíl byl nepatrný. Je to pro mě pochopitelné, protože můžu porovnat můj vztah k tradicím, když jsem žila ve městě a posledních pár let žiji na vesnici. Dodržuje se zde mnohem více tradic,

ale hlavní rozdíl vidím v tom, jak hrdí jsou zde lidé na tradice a některé připravují i dlouhé měsíce dopředu. Prostředí, ve kterém daný člověk žije, může ovlivnit mnoho věcí. Nejvíce dodržují tradice podle průzkumu lidé s vysokoškolským titulem, kde byl výsledek 100% kladný, poté byla skupina se středním nebo středním odborným vzděláním s maturitou, poslední s výučním listem. Zde vyšlo, že čím vyšší vzdělání, tím lidé více dodržovali tradice. Když jsem se ptala, jaký mají vztah k tradici, nejčastější odpověď byla, že si vybírají určité tradice, které pro ně mají osobní smysl, dále svůj vztah k tradicím hodnotili pouze jako kladný, neutrální, dobrý. Další častá odpověď byla, že je dodržují kvůli mladší generaci. Také si často spojují pojem tradice pouze s pojmy Vánoce a Velikonoce. Poukazovali, že více drží tradice, když nejsou mimo území České republiky. Myslí si, že tradice tvoří naši identitu i národní a mají k nim citový vztah. Ve třetí otázce, kde jsem se ptala, zda se v jejich rodině předávají některé tradice z hlediska pohlaví, nebyl žádný rozdíl. Ten nastal až s věkovým rozdílem, kde dvě skupiny do 30 let a nad 50 let odpověděly, že v jejich rodině se 100 % předávají tradice či hmotné nebo nehmotné kulturní dědictví. Ve skupině od 30 do 50 let vyšel výsledek naopak, více lidí potvrdilo, že se v jejich rodině nic nepředává než že ano. Když si v dané otázce mohli dotazovaní vybrat z možností, co se může předávat, jako tradice, tak i polovina lidí, kteří označili, že se v jejich rodině tradice nepředává si z výběru vybrali. Nejčastěji vyšla odpověď, která se pojila ke svátkům a předávání tradic, rituálů, zvyků, obyčejů s nimi spojené. Dále předávání receptů, na třetím místě bylo předávání vybavy do nového života, dále předávání vánočních ozdob, knih, pozemků, stejné povolání v rodině a předávání vztahu k hudbě. Nejméně často se objevovalo předávání rodinné firmy. Přesto, že v otázce, zda začali s některou aktivitou, v době krize, kterou můžeme považovat za tradiční, odpovědělo přes šedesát procent, že ano, tak v další otázce devadesát procent odpovědělo, že se jejich vztah k tradicím nezměnil. Chtěla jsem zjistit, zda stav společnosti ovlivňuje i chování. Jestli horší finanční situace nebo nestabilita a strach vede lidi k tomu, aby se začali vracet k tradičně vykonávaným aktivitám. Menší polovina dotazovaných odpovědělo, že začalo s pečením domácího chleba nebo pečiva a začalo vařit domácí stravu. Můžeme se zamyslet, jestli tento velký nárůst je zapříčiněn horší finanční situací, a lidé chtěli ušetřit nebo se báli chodit i k okénku v restauraci, jejich oblíbenou restauraci zavřeli nebo nechtěli kvůli hrozbě nákazy tak často navštěvovat obchody, aby měli čerstvé pečivo. Nebo získali více volného času, díky tomu, že většina aktivit byla nedostupná a pečení chleba, chov hospodářských zvířat či pěstování ovoce a zeleniny jim volný

čas vyplnila. Nebo se chtěli cítit víc bezpečně, že se zvládnou o sebe aspoň v něčem postarat, něco zvládnout nebo něco co můžou oni sami ovlivnit. S chovem hospodářských zvířat začalo přes šestnáct procent a s pěstováním ovoce a zeleniny jedenáct procent.

V dalších otázkách, které se týkali výbavy pro nevěstu, jsem zjišťovala, zda lidé oceňují kvalitní textilní doplňky soupravy do domácnosti. Osmdesát procent označilo, že ano, překvapivě mi vyšel z pohledu pohlaví výsledek totožný. Nejvíce kvalitní textilní doplněk ocenila skupina nad padesát let, poté skupina do 30 let a nejméně skupina mezi 30 až 50 lety. Lidé z města ocenili kvalitní textilní doplněk pouze o 2,2 % více než z vesnice, tento rozdíl byl pouze minimální. Z hlediska vzdělání všichni dotazovaní s vysokoškolským vzděláním označili, že by kvalitní textilní doplněk ocenili, poté byla skupina s dosaženým středním vzděláním s výučním listem, poté s maturitou a nejméně s vyšším vzděláním. V otázce, zda preferují netradiční originál vzor, který není masově vyráběný, pouze větší polovina lidí odpověděla, že ano. Originální vzor preferují více muži, což bylo zajímavé zjištění, dále věková skupina nad 50 let stoprocentně preferuje, skupina do 30 pouze z padesáti procent a nejméně originální vzor preferuje skupina od 30 do 50 let. Stoprocentně kladně také odpověděla skupina s dosaženým středním vzděláním s maturitou. Další zajímavostí bylo zjištění, že více citový vztah k věcem, které dostávají od rodiny, mají muži s malým rozdílem 6,6 %. Ve věkové skupině od 30 výše odpověděli všichni kladně, ve skupině do 30 pouze 83,3 %. Ve skupině, která bydlela ve městě, vyšel výsledek vyšší než ve vesnici o 20 %. Nejčastější odpovědi, co dotazovaní dostali do nového bydlení, bylo kuchyňské nádobí, poté ložní prádlo, peřiny, polštáře, dále finanční podpora, poté elektrické spotřebiče na posledním místě nábytek. Výsledek z této otázky mi přijde logický vzhledem k tomu, že na prvním místě je kuchyňské nádobí, u kterého nepotřebuji tolik přemýšlet nad vkusem dané osoby, pro kterou nakupuji, stejně tak tomu je u ložního prádla, peřin, polštářů, povlečení. Tato domněnka je vidět i na tom, že na posledním místě skončil nábytek, který je těžké vybrat, aby se hodil do interiéru a člověk si netroufne vybrat sám. V další otázce, co by si přáli, se prakticky shodovala s tím, co dostali. Nejčastěji to byli praktické věci nebo finanční podpora. V další otázce, co si myslí o tradici předávání výbavy pro nevěstu polovina odpověděla neutrálně, čtvrtina, že se jim tato tradice líbí a čtvrtina, že je to již přežitek a nechtěli by ji. Kladněji ji hodnotili ženy, z hlediska bydliště a věku nebyl velký rozdíl, nejvíc

kladněji z hlediska vzdělání ji hodnotili lidé s dosaženým vysokoškolským titulem. Když jsem se ptala, jaký mají názor na výbavu pro nevěstu, nejčastěji se objevovalo, že jejich rodina, ji řeší formou pravidelných dáreků. Další odpovědi byly, že v dnešní době, když se žena vdává, má mnohdy už zařízenou domácnost a výbava již postrádá smysl. Také byly názory, že je to dobrá finanční podpora pro novomanžele, ale je potřeba se trefit do vkusu nebo se s rodinou na výběru domluvit. Pouze dvě ženy odpověděly, že v jejich rodině se žádnou formou neřeší.

Poslední tři otázky se týkaly kulturního dědictví v České republice. Nejvíce lidí si myslí, že ČR má bohaté kulturní dědictví, poté spíše ano, dále spíše ne a opravdu velmi malé procento dotazovaných si myslí, že ČR nemá bohaté kulturní dědictví. Na otázku, zda si myslí, že tradice v ČR postupem času vymizí, se 65,4 % přiklání k tomu, že postupem času vymizí. Jako řešení toho, aby se tak nestalo, uvádějí že je nejdůležitější vést k tradicím budoucí generaci, dodržovat je, pořádat více akcí spojené s tradicemi a vidět jejich hodnotu.

3 Tradiční textilní techniky

Tradiční textilní techniky můžeme rozdělit na předtkalcovkové techniky a tkaní. Předtkalcovkové techniky jsou založené na principu proplétání a pletení, ne příliš širokých textilií. Jsou specifické tím, že nepotřebujeme k jejich zhotovení složité pomůcky nebo náročné technické postupy oproti tkání, kterým předcházely. Většina těchto technik existovala jen jako domácí výroba pro vlastní potřebu. Při průmyslové revoluci v druhé polovině 19. století je nahrazuje strojová výroba, ale i díky práci industriálních učitelů, které tyto techniky vyučovali na školách úplně nevymizely.(2) Můžeme je dělit na techniky, které pracují s jednou nekonečnou nití. Mezi tyto techniky patří pletení bez náradí, touto technikou vytváříme hlavně řetízky pomocí prstů. Dále pletení na cívce, pletení na jehlicích nebo drátech, háčkování nebo síťování pomocí síťovacích jehly. Další skupina technik je založená práci s jednou nekonečnou nití. Do této skupiny můžeme zařadit pletení bez náradí, uzlování, drhání, pletení na rámu, macramé, pletení na kobyle a paličkování.(10),[18] Do skupiny, která používá osnovu a útek, můžeme zařadit tkaní na neúplném rámu, techniku tenerifa a tkaní na destičce, karetkách a pletení na formě neboli modle, které se jinak říká zapjasková technika.(8),[18]

Tkaní je technika charakteristická dvěma soustavami nití, které jsou mezi sebou kolmé a vzniká mezi nimi tkalcovská vazba. Mezi základní tkalcovské vazby patří vazba plátňová, keprová a atlasová. K realizaci tkaniny se používá tkalcovský stav, který se v průběhu vyvíjel a zdokonaloval. Během dlouhého vývoje na různých místech vznikly různé varianty tkalcovského stavu. Nejčastěji je však můžeme rozdělit na stav vertikální a horizontální. Tkcavský stav dále dělíme na rámový, vertikální bez prošlupového ústrojí, vertikální prošlupový, horizontální pozemní stav, horizontální podnožkový.[19]

Tradiční techniky povrchového zdobení

Mezi techniky povrchového zdobení textilií můžeme zařadit barvení, pomalování, rezervové techniky, potiskování, výšivku a aplikaci. Nejdříve se zdobili textilie barvením a pomalováním, poté potiskováním, z této techniky se vyvinul tisk. Tisk může být rezervový, leptový nebo přímý. K tisku se používaly jednoduchá tiskátka později dřevěné formy a desky, reliéfní válce, měděné desky, kovové válce a šablony. Dělíme na tisk z výšky, hloubky a protiskovací techniky (sítotisk). Technika barvení pomocí rezervy spočívá v záměrném zamezení proniknutí barvy pomocí rezervy na

místa, která chceme nechat neobarvená. Rezervové techniky jsou sešívání, vyvazování, batika, modrotisk, ikat, nanášení škrobové rezervy přes šablony. Výšivku je textilií zdobenou stehy, můžeme ji dělit na geometrickou, malovanou, uzlíčkovou a bílou. Dalšími variantami výšivky je vyšívání zlatem, šitá krajka, gobelínová výšivka a další. K vyšívání se používají stehy ploché, křížené, smykovací a uzlíčkové. Aplikace je textilní technika při, které se může kombinovat řada materiálů například textilie, stužky, kůže, kožešiny, korálky, mušle a další.[20]

I když textilní výrobky měly často stejnou formu, funkci použití nebo postup výroby, vždy se lišily vzorem, který se různil ať už od určitých kontinentů, kmenů, krajů nebo lidových tradic a slohových epoch v historickém vývoji. Dekory často vznikaly hrou, byly symetrické, asymetrické, opakovaly se nebo měnily gradaci, také kombinovali motiv hlavní s vedlejším. Motivy byly často abstraktní, a to ve formě vlnky, linky, klikatky atd.

3.1 Modrotisk

Modrotisk řadíme mezi textilie zdobené rezervami, u kterých je vzor tvořen pomocí rezervy, papu, vosku, škrobu nebo sešitím, vyvazováním a následným obarvením. Vzor (část látky, která je zakrytá) zůstane neobarvená. Mezi tyto techniky řadíme nejčastěji modrotisk, ikat nebo batiku.

Obrázek 1: DANZINGER. Ukázka modrotisku.

Vzory jsou tvořené nanášením rezervy (papu) a za pomoci šablon přeneseny na plátno z přírodních materiálů, které je vyběleno, vypráno, naškrobena a vymandlováno. Látka se barví za studena, kvůli papu, v indigové lázni v kypě. Ta část textilie, na které není nanesená rezerva se po vytažení z kypy díky okysličení obarví do modra. Sytost barvy se odvíjí od počtu obarvení a následnou oxidačně-redukční

reakcí. Rezervové směsi se zbavíme vymáchním ve slabém roztoku kyseliny sírové a vypráním ve vodě. Finální vzor zůstane bílý. V případě, kdy do papu přidáme příslušné chemické látky, můžeme docílit i vzoru barevného a to žlutého, oranžového nebo zeleného.(11)

3.1.1 Historie modrotisku

Kolébkou modrotisku byla jižní a jihovýchodní Asie. Modrotisk se pravděpodobně vyvinul z techniky zdobení textilií pomocí vosku. V Evropě nebyl modrotisk znám až do roku 1680. Do Čech se dostal přes Holandsko a Německo z francouzského dvora, kam ji přinesli vyslanci ze Siamu. Nejstarší doklad o technice je namalovaný na Ledererově fresce v tanečním sále krumlovského zámku z roku 1746, nejedná se však o modrotisk potištěný formou, ale o modrotisk vyvazovaný a barvený v indigový kypě. O dvacet let mladší tzv. „Císařská zástěra“, která je uložena v muzeu v Českém Krumlově, je unikátní vertikálně zdobenými vyvazovanými vzory. Ve větším měřítku se však zástěry barvené v indigu jako součást svátečního kroje ujaly až v 19. století. Modrotisk se často používal pro povlaky na peřiny, záclony k postelím. Móda modrobílého dezénu byla posílena rozšířením čínského modře malovaného porcelánu.(12),(11)

O přesném počátku modrotisku na českém území nemáme přesné údaje. V 18. století se barvířský cech rozdělil na krásnobarvíře (barvili na vlněné látky a hedvábí) a černobarvíře (barvili plátno).(10) Od 18. století se modrotisk rozšířil po celém území Čech, Moravy a Slezska, důkazem jsou sbírky forem a vzorníků, nejstarší forma pochází z poloviny 18. století. Od poloviny 18. století se stal modrotisk pro svůj jednoduchý dekor konkurentem výšivce i látce vzorově tkané. V 19. století se těšil modrotisk oblibě a rozmachu ve všech vrstev společnosti. Modro bílý vzor se využíval jak pro oděvy, interiérové doplňky a vybavení interiéru. Výrobna a tiskárna Eduarda Jeřábka v Uničově v druhé polovině 19. století barvila i vícebarevný modrotisk. O kvalitě výrobků od Eduarda Jeřábka bezpochyby patří i úspěšná účast na světové výstavě 1874 v Londýně a ocenění získané v 80. a 90 letech na domácích výstavách.(10),(12)

3.1.2 Technologie modrotisku

Barvení

Historii barvení můžeme zařadit podle od mladší doby kamenné. (15) „První materiály pro obarvení byly uhlíky, saze, hlínky, zdobily se jimi rituálně těla i jeskyně. Po přechodu k zemědělství se začínají obarvovat i tkaniny. Barvy byly rostlinné a živočišné, syntetické barvy vynalezl až v 19. století August Wilhelm von Hofmann. Pro obarvení modrou barvou se nejvíce používal indigovník (indigofera), boryt barvířský (isatis tinctoria), rdesno barvířské (polygonum tinctorium). Obarvené látky byly v minulosti drahé, používaly se pro speciální účely a vyjadřoval se jimi i sociální status.“⁵

Bidlová popisuje získávání barviva tak že: „Modré barvivo se z rostliny získá tak, že celá rostlina se naseká, ponoří do vody, kde se barvivo vyplaví a usadí na dně. Tato usazenina má blátivou konzistenci a žlutozelenou barvu. Poté se barva promíchá, aby zoxidovala a získala modrou barvu a nechá se usušit. Tím nám vzniknou modrá zrnka indiga.⁵ První dochované zmínky o indigové barvě pocházejí ze 4. st. př. n. l. z Indie. Indigová barva se do Evropy dostávala po Hedvábné stezce v podobě cihliček. Dlouhou dobu Evropané netušili, že se jedná o barvu z rostlin, tuto informaci poskytl až Marco Polo z jeho cest. V našich klimatických podmínkách je však téměř nemožné vypěstovat indigovník barvířský.(15),(16)

Pap (pop) je rezervová směs, která je tekutá a hustá nejčastěji zelenošedá až oranžová tekutina. Mezi její nejdůležitější složky patří kaolin. Dále se přidávalo do papu pojidlo (arabská guma, vaječný bílek.), někdy se přidávala i žluč, aby se vzor nerozpíjel. Pro zvlácnění papu přidávali lůj nebo vepřové sádlo. Do papu také patřil kamenec nebo zelená, modrá skalice či měděnka. Pro čistě bílý vzor se přidávaly navíc olovnaté sloučeniny, které ještě více barvu vyleptaly.(17)

Kypy byly nejčastěji válcové dřevěné nebo betonové nádoby, které byly zapuštěné do země. Indigový roztok se tvořil tak, že do sudu kromě indiga se přidal hydroxid vápenatý, roztok síranu železnatého a voda. Tato směs se nechala čtyřicet osm hodin poté byla přelita do kypy, promíchána a sebraly se usazeniny na povrchu, poté musela zůstat dalších dvacet čtyři hodin v klidu.(18)

Nanášení vzoru se tradičně tvořilo pomocí dřevěných forem. Dnes však můžeme modrotisk vytvořit tiskem z hloubky, výšky i plochy nebo pomocí tiskátek nebo pomalováním, popřípadě různým experimentováním s houbičkou nebo jiným materiálem.(19),(20)

3.1.3 Firmy zabývající se modrotiskem v České republice

Začátkem 20. století řada firem, které se zabývají modrotiskem, začíná krachovat. Už v padesátých letech na našem území zbyly pouze tři. Dílna v Moravské Třebové se do dnešní doby také neudržela a dnes funguje pouze dílna v Olešnici, která patří Josefovi Danzingerovi a dílna ve Strážnici s majitelem Františkem Jochem.[10]

Firma Danzinger

Historie rodiny Weisových a později Danzingerových spadá už do 16. st. Jejich dílna, která se nachází v Olešnici na Moravě zde stojí od roku 1816. Jiří Danzinger se vyučil tiskařem ve Školním ústavu lidové umělecké výroby v Praze.[21] V roce 2002 se stal nositelem tradice lidových řemesel. Výrobou modrotisku se věnuje celá rodina, manželka a dcera z něho šijí nejrůznější věci od bytových doplňků přes hračky. V jeho dílně je také možnost exkurze, kde můžeme vidět výrobní proces na vlastní oči.[22] K výrobě modrotisku používají původní dřevěné ruční formy, technologii barvení nezměnili od roku 1849. V současné době vede firmu syn Jiří, také vyučený tiskař.[21],[22]

Strážnický modrotisku

Modrotiskařskou dílnu ve Strážnici založil Cyril Joch v roce 1906. Původně ji provozovali manželé Jochovi, po jeho smrti vedla dílnu jeho žena s mistrem Josefem Gerstbergerem. Od roku 1934 dílnu přebírá a v roce 1941 i zdědí, syn František se ženou. V roce 1951 je dílna na tři roky pozastavena kvůli komunistickému převratu. ÚLUV však usilovalo o jeho obnovu a 1954 byla dílna znovu otevřena. František Joch modernizuje tehdejší vzory a začíná spolupracovat se současnými výtvarníky. Vytvářejí se interiérové, oděvní i dárkové předměty. V sedmdesátých letech dílnu přebírá syn František Joch ml., kterou dílnu přesouvá do nové budovy, která má dvě části, a to dílnu pro modrotisk a šití a prodejnu modrotisku a výrobků ÚLUV Krásná jízba. 1993 dílna zaniká a po privatizačním projektu vzniká nová firma s názvem Arimo, spol. s r. o. Od osmdesátých let vede dílnu Jan Mička, ke kterému se přidala Gabriela Bartošková. Firma pracuje s tradičními původními formami, ale i s netradičními novými originálními, na kterých se podílí řada profesionálních výtvarníků.[23] Dnes se modrotisku věnuje pátá generace.[24]

4 Inspirace tradicí v tvorbě současných textilních designérů

Tyto tři autorky Petru Guptu Valentovou, Zuzanu Osako a Lindu Kaplanovou jsem si vybrala, protože jejich přístup k tradičním textilním technikám mě inspiroval pro mou práci. Nejvíce mě zaujal jejich přístup, kdy se nesnaží předělávat tradiční techniky do něčeho, co nejsou. Nezneužívají je pro konzumní prospěch, myšleno tak, že nevezmou, vzhled modrotisku a nenatisknou vzor na boty nebo polštářky, závěsy..., které se vyrábějí ve velkovýrobě, ale vytvoří výrobky, kdy je každý kus originál. Vyrobí opravdový modrotisk, ikat, voskovou batiku atd. přesto, že by jim to moderní technologie umožňovaly. Od samotného začátku po konec nic nevynechají nebo si nezjednoduší práci. Vědí, že kdyby vynechaly tu složitou ruční výrobu jejich práce by ztratili ducha a originalitu.

4.1 Petra Gupta Valentová

Petru Guptu Valentovou jsem si zvolila kvůli jejímu přístupu k tradičním technikám. Zaujal mě její etický přístup, který aplikovala ve spolupráci s ženami z Bagru. Tvoří společně s tiskařkami z Bagru, se kterými se a vzájemně inspirují a které motivuje, aby vytvořili osobitý design, který vychází z dané komunity. Vybrala jsem si ji kvůli celkovému přístupu k řemeslu, kdy klade důraz na hloubku tradiční techniky. Nelíbí se jí, když někdo převezme folklorní techniku, vytvoří kolekci a vyhraje s ní cenu, ale ona chodí do hloubky problému a dále s ním pracuje.[25]

Petra Gupta Valentová pochází z Pardubic, nejdříve studovala restaurování soch, poté přešla na figurální sochařství k Janu Hedrychovi a intermediální tvorbu na AVU u profesora Knížáka, pokračovala na doktorském studiu na UMPRUM a Hunter College v New Yorku, kam se dostala díky Fulbrightovu stipendiu v roce 2003.[26] Doktorská práce vznikala převážně v Indii, odkud také pochází její manžel. Spolu mají dva syny, u kterých se snaží kombinovat české i hinduistické tradice. Žije a pracuje v New Yorku, Praze a Džajpuru. Do Indie začala jezdit až po narození synů. Jako zajímavost považují, že přes den se stará o děti a pracuje nejčastěji v noci mezi jednou až pátou hodinou. Na indickém stylu života se jí nejvíce líbí dělení s ostatními, otevřená domácnost, jejich ochota kdykoliv přijmout hosty a pohostit je nebo i nabídnout přespaní. To praktikuje i v jejich bytě v NY, kde se často střídají návštěvy. Na indické kultuře jí nejvíce vadí hierarchie, které nerozumí. Část manželovy rodiny

si myslí, že je hlasitá a nepřizpůsobivá a mohla by být vlídnější, pro ni by to však znamenalo být submisivnější, proto se snaží najít balanc a nevstupovat do jejich kultury.[25]

Její dílo by se mohlo brát jako autobiografie, obsahuje to, co se děje kolem ní. Považuje se nejvíce za sochařku, také pracuje intermediálně s různými materiály, nejvíce miluje kresbu, věnovala se také automatickým kresbám a malovala miniatury například o její svatbě v Indii. Od kresby se dostala k neonům což je kresba světlem, pracuje s námětem banánu nebo indickými tématy. V Indii se vyskytují centra řemesel, módy, keramiky a práce s polodrahokamy nebo tkaní koberců nežli moderní umění. Ve své doktorské práci se věnuje tradičnímu indickému ručnímu dřevotisku.[27]

Co Design

Valentová se věnuje technice indického tisku z výšky pomocí dřevěných forem. Tato technika byla zařazena do světového nehmotného dědictví UNESCO. Na svou tvorbu aplikuje myšlenku co-designu, který se zaměřuje na etickou tvorbu, také ve všech fázích své tvorby zapojuje uživatele. Je pro ni důležitější proces práce než estetický výsledek.[25] Ženy z Bagru, se kterými spolupracuje, patří mezi nejchudší obyvatele v této části, do tiskařské rodiny se narodily a nemají jinou volbu práce.[26] Motivuje ženy z Bagru k jejich vlastní tvorbě, aby design vycházel z jejich komunity. Společně spolu skicují a vzájemně reagují na své náměty. Pro tyto ženy pořádá workshopy, na kterých vznikají originální dezény. Mapuje jejich klasické motivy a tvoří z nich vlastní. V 70. letech minulého století J. P. John Singh založil s Faith značku Anokhi, která propagovala indický dřevotisk. Po této propagaci stoupl zájem o indické tisky. Indické tiskařky se braly jako levná pracovní síla, tento přístup k tiskařkám nepovažuje Petra Gupta Valentová jako etický.[26] Nestačí jim pouze férově zaplatit, ale je potřeba, aby byli vlastníci své techniky, aby měli nezávislost, aby tiskařky měly větší kontrolu nad svým tiskařským procesem a byli vlastníky své práce. Řemesla vidí jako ekosystém a je třeba je brát komplexně a rozumět jim a umět s nimi pracovat.[26] P. G. Valentová jim platí 10% licenční poplatek, také za workshopy a společně strávený čas.[25], [26], [28]

Obrázek 2: VALENTOVÁ, P. G. Petra Gupta Valentová v indickém městě Bagru.

Indický dřevotisk a moravský modrotisk

P. G. Valentová se zabývá i moravským modrotiskem, se kterým pracuje i pro srovnání s indickou technikou zvanou dabu. Dabu je také rezervová technika s jiným složením rezervy (hlína, pšeničná mouka, vápník, vápenec). Výsledný efekt vzoru je zde jiný vlivem řidší rezervy, vzory nejsou tak ostře ohraničené. Nanesený vzor na látce může vlivem slunce popraskat a vytvořit originální efekty. Barva látky je světlejší kvůli nižšímu počtu obarvování.[26] P. G. Valentová pracuje s přírodními barvami a organickým materiálem, snaží se, aby všechen materiál byl z lokálních zdrojů. Tiskne z dřevěných a kovových matric nebo matric, které jsou vyplněny filcem. Také používá různá tiskátka, které zdvojuje. Obarvenou nebo natisknutou látku také vyvábí a tím mění odstín barvy. V České republice pracuje s modrotiskařskou dílnou Arimo a dalšími řezbáři z Dvora králové. Matrice tvoří na základě věcí kolem sebe.[26],[28],[29]

Obrázek 3: VALENTOVÁ, P. G. Indický a český modrotisk, Bagru vs. Strážnice. Ze stejné matrice vypadají indický a moravský modrotisk úplně jinak.

Petra Gupta Valentová experimentuje s protiskou, pod finální vrstvu látky vloží ještě jednu vrstvu, protisk je více popraskaný a nemá jasné linie.[26] Experimentuje dále například tiskem do mokré látky nebo látku postříká vodou. Také do tisku zapojuje ženy, co v Indii tradičně vyšívají a nechává je do hotového dezénu volně vyšívát. Značka IM. PRINTED, společně s BBs- Bagru Bhabhis se zabývá reprezentací dezénů od tiskařek z Bagru.[26],[29]

Závěrem bych chtěla vyzdvihnout autorky přínos, který vidím hlavně v jejím přístupu k řemeslu, tradicím a co-designu. Líbí se mi, jak pracuje s indickými ženami, kterým připisuje autorkou práci na díle a platí jim licenční poplatek. Dezény nejsou pouze vyrobené v Indii nebo nemají indický nádech, ale jsou vyrobeny tiskařkami, které vychází z indické komunity, které experimentují a navzájem se s autorkou ovlivňují. Je pro ni mnohem důležitější samotný proces nežli výsledný vizuální efekt metráže. Myslím, že pořádané workshopy jsou přínosné pro obě strany ať autorku tak i tiskařky z Indie. Ona nedává ženám z Bagru pouze práci, ale dává jim možnost být autory vlastní práce, dává jim nezávislost a prostor pro vlastní techniku. Tiskařky nejsou levná manuální síla, ale jsou umělci stejně jako Petra Gupta Valentová. Tento přístup je nosný i pro další tvorbu. Líbí se mi její myšlení i v tom, že se snaží využívat lokální zdroje až už látek nebo barviv, ale nelpí pouze na organických věcech, ale když ví, že by bylo praktičtější a ekologičtější využít jiné zdroje, tak to udělá. Praktikuje udržitelný design. Pro mě velmi zajímavé je srovnání indického dřevotisku s tradičním modrotiskem u nás, který je svým způsobem velmi podobný. Zaujalo mě, jakým způsobem autorka experimentuje s indickou technikou dabu, protiskami a dalšími technikami až už prošívaní nebo mokrým podkladem. Myslím, že tímto přístupem je autorka výjimečná, znám jen málo autorů, kteří jdou do hloubky problému, bojují za práva ostatním, tím myšleno licenční poplatky a přístup samotný k výrobě a lidem ve třetím světě.

Obrázek 4 a 5: VALENTOVÁ, P. G. VYSLOUŽILOVÁ, Lucie. Petry Gupta, Modrotisk-
autorské tisky a protisky.

4.2 Zuzana Osako

Tuto autorku jsem si vybrala zejména kvůli její lásce k tradicím. Zaujalo mě její zpracování tradičních moravských krojů, které dokázala s citem přetvořit na současný oděv, který je vhodný jak pro výjimečné události, tak i pro běžné použití. Připadá mi perfektní vytvořit současný společenský kostým, který se do značné míry inspirovuje krojem. Podle mého autorka využívá tradiční textilní techniky více komerčně, ale to se mi na ní naopak líbí. Protože ke každému výrobku přistupuje s citem a respektem.

Zuzana Osako pochází z Lužic u Hodonína. Od 12 let začala pracovat jako komerční modelka a často cestovala. Po ZŠ rok žila v Miláně, kde studovala na Institutu Marangoni oděvní design. Pracovně vycestovala do Tokia, kde se seznámila se svým budoucím mužem. V Japonsku s ním žila a studovala malbu japonskou tuší, zenové techniky a akt. Při návratu do Čech se nadchla pro módní ilustrace, proto vytvořila vlastní portfolio a začala spolupracovat s řadou profesionálů, módních značek, firem, časopisů i televizních pořadů. Momentálně bydlí v Roztokách u Prahy má tři děti a fungující firmu jménem Tradice. Také se podílela na projektu Živý folklór, lidé ji nosili kroje, které by jinak vyhodili a ona řadu kousků zachránila.[30]

Zuzana miluje malbu a kresbu, vytvořila kolekci kreseb jihomoravských žen v krojích. Také kreslí oděvní návrhy a ilustruje knížky. Zajímavostí je, že ilustrace často kreslí na místě na živo, chce cítit atmosféru prostředí a pochopit historii zadavatele.[30]

Obrázek 6: OSAKO, Zuzana. Kabátek. 7: OSAKO, Zuzana. Šaty s rukávem po kolena.

Tradice

Tradice je název pro její oděvní značku. Tato značka využívá ve velké míře právě tradiční modrotisk. Nejčastěji prodávají limitované kolekce blůz, sukní a šatů, s různými střihy ji pomáhala i historička. Modrotisk není vhodný pro masovou výrobu, proto se předpokládá, že zákazník se o koupené oděvy bude řádně starat, proto se ke každému kousku dostanou přesné pokyny, jak správně oděv udržovat. Modrotisk není vhodný pro sériovou výrobu, proto se Tradice dohodla se značkou Pietro Filipi, pro který budou vytvářet inspirovaný vzor modrotiskem pro digitální tisk, který se bude moci lépe udržovat. Tyto vzory se nebudou prodávat pod názvem modrotisk, bude ho pouze připomínat. Tyto vzory nebudou omezeny raznicemi a budou si moci dovolit například stínování. Pro tyto vzory, které jsou inspirované modrotiskem by chtěli vymyslet nové slovo.[31] K tvoření krojů se dostal autorka dlouhou cestou. Vše začalo, když se díky Jihomoravské komunitní nadaci dostala k portrétování žen, které nosily a vlastnily velké sbírky krojů. Uvědomila si, že by bylo velmi výhodné přenést tuto módu ve formě kvalitního plátva a vlny do dnešní doby. Požádala Evropskou komisi o grant, ten ale zamítli. Proto vzniká první kolekce a návrhy si nechala sama ušít u švadlen. Kamarád ji věnoval založenou společnost s ručením omezeným, a tak vznikla její salón. Salón se dělí na dvě části, první je online oděvy se dají objednat a druhá část je šitá na míru, kde do salonu mohou zákaznice přijít osobně. Momentálně má asi padesát stálých zákaznic mezi, kterými jsou i vlivné ženy, političky. Jupka stojí kolem šesti tisíc, sukně zhruba čtyři a půl. Kromě oděvní módy prodává také metrážové látky. Také vytvořili kolekci ubrusů, prostírání, závěsů, povlečení, pyžama i župany.[31]

Kolekce pro Olympijské hry -2021 Tokio

Český olympijský výbor oslovil Zuzanu Osako, aby navrhla nástupovou kolekci pro ceremoniály her v japonském Tokiu. Olympijský výbor schválil, aby kolekce byla tvořená pomocí modrotisku s akcentem červené na podpoření trikolory. Motiv bude originální autorský a celoplošný. Bude určený pro slavnostní události spojený se sportem. V Japonsku je modrotisk vidět na textiliích pro každodenní potřebu. Modrotisk do Česka přišel z právě z Číny a Japonska, avšak podle všeho vznikl už stovky let před Kristem v Peru.[32]

Obrázek 8: OSAKO, Zuzana. Olympijská kolekce. Vějíř z modrotisku je ručně zasazený do bambusových ráků.

Na této autorce obdivuji její cit pro kombinaci tradičního kroje se současným oděvem. Tato kombinace je velmi citlivě zrealizována do nevšedních a originálních ať už oděvů nebo doplňků. Její přínos vidím i ve snaze udržet tradiční textilní techniky při životě a dostat je do povědomí široké veřejnosti. Líbí se mi, jak dokáže propojit zažitou “folklórní” textilní techniku do nevšedního a zajímavého pojetí, kde dokáže i detailem vyjádřit úctu k tradicím. Velmi obdivuji využití nápadu použití modrotisku pro reprezentativní úbor olympijských sportovců s využitím akcentu červené, která podpoří trikolóru českých barev. Olympijské hry jsou velmi mediálně sledovány a díky tomuto kroku využití této techniky, se dostane do povědomí, tak široké veřejnosti, že to může ovlivnit vnímání lidí ve velkém měřítku. Už samotná inspirace krojů do přetvoření současného dezénu mi přijde inspirativní. V její práci cítím úctu k tradicím, folklóru a historii v každém jejím navrhnutém kousku a chtěla bych se její prací inspirovat i pro mé samotné dílo. Zuzana Osako se ve svých kolekcích inspirovuje lidovými tradicemi.

4.3 Linda Kaplanová

Tato autorku jsem si vybrala, protože neodmyslitelně patří mezi umělce, kteří se zabývají tradiční tvorbou a tuto techniku využívají v současné tvorbě. Pro svoje díla využívá techniku ikatu a batice, která v současné době není tolik používána a známa. Ve svém díle vytváří jednoduchý dezén, který je naprosto unikátní svou barevností a jednoduchostí. Svým stylem oslovuje širokou veřejnost, která je její prací okouzlena. Ukazuje lidem, že batik není pouze kýčovitě pojetí trička vymáchané v několika barvách, ale dokáže vytvářet opravdová umělecká díla, velkého formátu i hloubky.

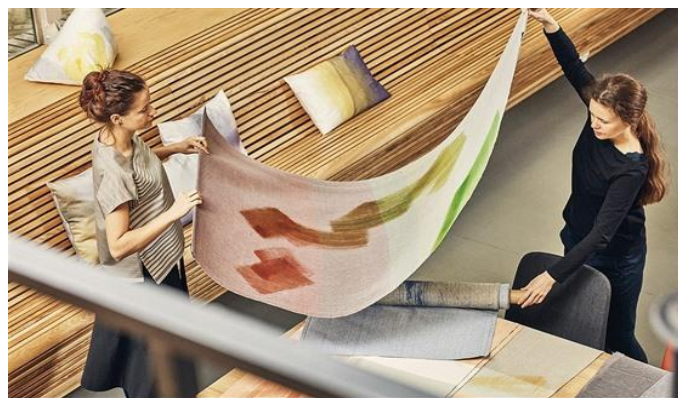
Linda Kaplanová je textilní výtvarnice a návrhářka. Studovala Umprum v Praze, obor návrhářství a textilní tvorbu. Třikrát vycestovala do Indonésie, kde pracovala s

voskovou batikou, přírodními barvami a ručním tkaním.[33] Na Jávě, v centru indonéské batiky, strávila Linda přes dva roky. Zde se používají ornamentální znaky, které mají spojitost s mytologií. Ornament v minulosti určoval společenský status, bohatí nosili velmi ornamentální a barevné látky a měli určený i speciální ornament pro svatby nebo pohřeb, které používají do dnes.[33]

Její práce se soustředí zejména na voskovou batikou. Tu si vybrala i kvůli tomu, že k této technice člověk potřebuje pouze vosk a čanting. Jak sama tvrdí, tato technika jí dává svobodu vyjadřování a může se jí člověk věnovat celý život. Podle jejího názoru tato technika dává textilií pocit živosti a exkluzivity. Dále se zabývala ikatem, jedná se o techniku, kde se osnova či útek obarví ještě před samotným tkaním.[34]

Indonésii navštívila autorka celkem třikrát. Poprvé hledala inspiraci pro svou diplomovou práci. Zde se inspirovala technikou ikatu, podruhé sem jela za studiem přírodních barviv. V Indonésii sbírala recepty od zkušených barvířů. Přírodní barvivy lze docílit velké škály barevných odstínů od žluté, oranžové, růžové, modré až černé. Také zkoušela, jak na různé barvy fungují rozdílné ustalovače a to minerály[33] železa, vápence a kamence. Při této cestě vznikla kolekce šal.[34]

Po návratu z Javy navázala spolupráci s Terezou Ujevičovou a Klárou Spiškovou. Společně vytvořili kolekci textilií, ke kterým Kristýna Markvartová navrhla skleněný set. Vzniklý projekt nazvaly Geometr. Tímto názvem nazvaly i své studio. Zaměřují se na tkanou techniku ikatu. Ikat vzniká pomalováním osnovy a následným zatkváním útku.[35]

Obrázek 9: URBÁNEK, Petr. Linda Kaplanová a Klára Spišková se staly objevem roku 2017.

Tkají na ručním stavu, ale také díky spolupráci s rodinou Kubáků, která jim zpřístupnila textilní dílnu, mají možnost tkát na průmyslovém stavu. Druhá kolekce

Kontrasty a kontexty, vzniká na třech různých stavech. Pro své tapisérie zvolily různé materiály, a to bavlnu a len. Tuto kolekci prezentovali na Designbloku v roce 2017, kde byla nominovaná v kategorii "Nový výrobek" a Akademií designu v kategorii „Objev roku 2017.“ [35],[36] V Praze pořádá Linda i řadu kurzů, na kterých veřejnosti ukazuje, jaké všechny možnosti má batik.

Tuto autorku obdivuji pro její cit k barvám, technice a celkovému provedení jednotlivých textilií. Myslím, že je velmi důležité ukázat široké veřejnosti, že batik není pouze tričko s kolečkem, ale jaké všechny možnosti tato technika má. Líbí se mi, jak dokáže ikatovou tapisérií formovat prostor. Společně s Terezou Ujevičovou tvoří textil, který je spjatý s člověkem a denně ho obklopuje přes koberce, tapisérie až po oděvy a šály. Jejich tvorba je odlišná od dnešního vnímání světa, je potřeba velké trpělivosti a času pro zhotovení jednoho kusu výrobku a každý kus je originál.

5 Praktická část bakalářské práce

Praktická část bakalářské práce se věnuje tvorbě kuchyňských textilních doplňků. Textilní doplňky jsem seskládala tak, aby tvořily výbavu pro nevěstu. Vytvořila jsem 5 kolekcí, které se skládají ze zástěry, páru chňapek a páru utěrek. Výbavu pro nevěstu jsem si vybrala z toho důvodu, že je to jedna z tradic, které hrozí vymizení. Kolekce je tvořena pro mladou, veselou nevěstu, která ráda vaří a má vztah k tradicím. Právě proto jsem si vybrala techniku modrotisku, který jsem tímto způsobem chtěla dostat do širšího povědomí. Abych zjistila, jak je v dnešní době vnímaná, vytvořila jsem krátký dotazník, který jsem zhodnotila v kapitole 2.2 Vnímání výbavy pro nevěstu dnes. Výsledek byl takový, že polovina respondentů odpověděla, že vnímají výbavu pro nevěstu neutrálně, čtvrtina, že je to již přežitek a čtvrtina, že se jim tato tradice líbí. Myslím, že když polovina oslovených lidí z mého okolí si není jistá, jaký vlastně názor má na tuto tradici, tak když jim svoji výbavu představím můžu jejich názor ovlivnit a možná ji v budoucnosti budou sami dodržovat. V průzkumu dále vyšlo, že 80 % všech dotazovaných oceňují kvalitní textilní doplněk, ženy i muži totožně. Nejvíce ocenila kvalitní textilní soupravu skupina nad 50 let, poté do třiceti. Rozdíl mezi lidmi na vesnici a ve městě byl v tomto ohledu minimální. Větší polovina lidí odpověděla, že preferují netradiční originální vzor na textiliích, který není masově vyráběn. Muži preferovali originální vzor více než ženy a věková skupina nad 50 let. Citový vztah k věcem od rodiny má 90 % všech odpovídajících.

Pro realizaci mé kolekce jsem hledala inspiraci v trendu bytových textilií Heimtextil. Heimtextil pro rok 2023 vydal čtyři trendy s názvem Vyrobeno přírodou, Kontinentální, Udělej a předělej a trend Ze země. Tyto trendy jsem více popsala v následující kapitole. Ve své práci jsem vycházela z trendu Ze země. Trend Ze země se inspiroval přírodou. Preferuje přírodní barvení a organický materiál. Výbava pro nevěstu je realizovaná technikou modrotisku. Modrotisk se tradičně barví indigem, což je přírodní barvivo, které vytváří charakteristicky modro bílé vzory. Při tvorbě vzorů jsem se také inspirovala přírodou.

5.1 Trendy 2023/24

Trendy pro rok 2023 a 2024 jsou velmi ovlivněny situací ve světě. Covidové období a poté válka na Ukrajině následovaná finanční krizí donutila lidi více přemýšlet nad

udržitelností. Trendy vycházejí ze sociálních analýz a výzkumů Heimtextil, který se skládá z celosvětově renomovaných agentur.[37]

V dnešní době se stále více dbá na životní prostředí, ekologii, obnovitelné zdroje, recyklaci. Lidé si uvědomují, že se musíme o zemi začít starat, ještě dokud je čas, nemůžeme z ní pouze jen čerpat. V každém odvětví se snažíme pomoci jinak například v automobilovém průmyslu pomalu přecházíme na elektronická auta, stavíme jaderné nebo větrné elektrárny, lidé začínají více oceňovat lokální potraviny, které k nám necestovali polovinu zeměkoule. Textilní průmysl je zodpovědný za 10 % celosvětových emisí uhlíku. Z velké části za to může právě "rychlá móda" kvůli které sice máme cenově přijatelné oblečení, boty, textilní doplňky, ale musíme za ni zaplatit i další cenu v podobě znečištěné vody, emisí skleníkových plynů, zpracování odpadu a velkého množství vyhozených oděvů. Dále je zapotřebí velké množství vody, podle odhadu, který je z roku 2017 k výrobě jednoho bavlněného trička zapotřebí 2700 litrů pitné vody, což je tolik vody pro jednoho člověka na 2,5 roku. Další problém je znečišťování vody při textilní výrobě, což činí asi 20 % celosvětového znečištění vody a 35 % primárních mikroplastů, které se dostanou do životního prostředí a 0,5 milionu tun mikrovláken do oceánu. Průměrný Evropan vyhodí za rok přibližně 11 kg textilu a podle údajů je celosvětově recyklováno méně než 1 % oděvů.[38]

Tyto problémy zásadně ovlivnily trendy pro rok 2023/24 a podle mého názoru je budou ovlivňovat i po následující roky. Heimtextil vytvořil čtyři trendy, a to trend Udělej a předělej, Kontinuální, Ze Země a Vytvořeno přírodou.

Udělat a předělat

Tento trend používá a pracuje s použitým nebo odpadovým materiálem a vytváří nové produkty. Odpadový materiál se může různě přebarvovat, přetiskávat, využít výšivku, zdobení nebo využít techniky patchworku, brikoláže nebo aplikace. Výsledný produkt bude dynamický a maximalistický se širokou škálou barev.[39]

Obrázky 10, 11, 12: VAN BART, Nina. Heimtextil-Messe Frankfurt, Make and Remeke Trends 23/24.

Materiál: zbytkové látky, recyklovaný materiál

Obrázek 13: Heimtextil-Messe Frankfurt. Make and Remeke, barevnice.

Barevnice: syté odstíny, živé a dynamické

Kontinuální trend

Vyznačuje se technicky dokonalými procesy výroby s žádným odpadem a smyslem pro ekologii. Využité materiály se dají znovu a znovu recyklovat nebo rozebrat a znovu použít, zanechávají si stále velmi vysokou kvalitu a tím i dlouhověkost. Tento trend je hlavně praktický, nadčasový, skromný, transparentní a sofistikovaný.[40]

Obrázky 14, 15, 16: Heimtextil – Messe Frankfurt. Continuous Heimtextil Trends 23/24.

Obrázek 17: Heimtextil-Messe Frankfurt, Continuous Heimtextil Trends 23/24, barevnice.

Materiál: syntetické a celulósová vlákna, která se dají stále recyklovat, materiál má dlouhou životnost, bezodpadový

Barevnice: světlé tóny, šedé, béžové odstíny, modré odstíny až po černou barvu

Vytvořeno přírodou

Neboli v hlavní roli příroda se zaměřuje na organické materiály i díky moderním technologiím vytváří funkční a chytré textilie. Tyto přírodní materiály mají přirozeně dobré vlastnosti například savost, izolace, prodyšnost i antibakteriální vlastnosti (lýko, konopí, len, kopřiva). Jejich pěstování má pozitivní vliv na planetu i přesto, že byly zušlechtěny, neobsahují chemikálie a syntetické látky. Paleta barev je přirozeně široká od teplé béžové po zelenohnědou.[41]

Obrázky 18, 19, 20: Heimtextil – Messe Frankfurt. Nature Engineered Heimtextil Trends 23/24.

Materiál: alternativní přírodní materiál-mycelium, bakteriální celulóza, lýko, konopí, len, kopřiva, dbá se na pozitivní dopad pro životní prostředí

Barevnice: neutrální barvy, svěží odstíny, teplá béžová, hnědá, zelenohnědá

Obrázek 21: Heimtextil-Messe Frankfurt. Vyrobeno přírodou, Heimtextil Trends 23/24. barevnice.

Ze Země

Obrázky 22, 23, 24: Heimtextil. From Earth Heimtextil Trends 23/24.

Tento trend je spjatý se zemí jako takovou a inspirované přírodou. Klade důraz na přírodní zdroje, organické materiály, které dávají pocit měkkosti a tepla. Nesnaží se o dokonalost spíše naopak. Preferuje přírodní barvení od rostlinných a indigových

barviv po alternativní barvy ze zemědělského či potravinářského odpadu, které nám dává velkou škálu odstínů a barev. Pro povrchovou dekoraci můžeme použít techniku shibori, blokový tisk nebo ručně vyráběné vzory. Dále preferuje neupravené surové povrchy a využívá například techniku crafting.[42]

Materiál: Přirozený vzhled materiálu, nebělené a nebarvené materiály, texturované a surové látky

Barevnice: Přirozené blednutí, stárnutí barev, organické přechody, hliněná paleta, teplé, měkké tlumené odstíny, odstíny olivové, limetkové barvy, růžová a výrazná indigová barva

Obrázky 25: Heimtextil. From Earth Heimtextil Trends 23/24. Barevnice

5.2 Inspirace

Inspirovala jsem se přírodou, který vychází z trendu Ze země. Pro kolekce jsem zvolila rostliny, které mají svůj vlastní význam. Jako inspiraci jsem si je vybrala, protože znázorňují přesně to, co matka přeje své dceři do nového života. Chrupu ti dávám, aby celým tvým životem Tě provázelo požehnání, levanduli, abys byla oddaná a ctnostná, kopretinu pro tvou nevinnost, mák, aby ti přinesl útěchu i v těžkých časech, rozmarýn abys vzpomínala jen na to dobré, zvonek pro udržení lidskosti a laskavosti i v těžkých chvílích a bez černý pro ochranu tvou. Obrázkový inspirační zdroj:

Obrázky 26-34: Květiny/rostliny

První kolekce je inspirována bezem černým, jeho význam v květomluvě znamená ochrana. První výbava tedy symbolizuje ochranu nad dcerou, která se právě stěhuje z rodného domu nebo začíná novou etapu v životě.

Motiv pro druhou kolekci vycházel z rostliny zvonku okrouhlolistého, který v květomluvě vyjadřuje lidskost a naději. Přání matky, aby byla její dcera celý život lidská, ke všemu živému a aby měla naději, že v jejím životě vše dobře dopadne i v těžkých chvílích, které ji mohou během života potkat.

Třetí kolekce vychází z kopretiny, která symbolizuje nevinnost. Matka své dceři přeje, aby si celý život udržela svou nevinnost, kterou do teď má.

Čtvrtá kolekce vychází z rostlin rozmarýnu a levandule. Tyto rostliny symbolizují vzpomínky, oddanost a ctnost. Matka své dceři přeje, aby byla celý život oddaná svému novému muži a rodině, kterou jednou bude mít. Aby vždy s láskou vzpomínala na domov, který opustila. A aby celý život zůstala ctnostná, ponechala si své morální hodnoty a byla pro druhé vzorem.

Pátá kolekce je inspirována chrpou polní. Chrupa má symbolický význam požehnání. Předáním této výbavy si matka přeje, aby dceru celý život provádělo požehnání.

Pro zkušební kolekci a materiálovou zkoušku jsem vycházela z rostliny vlčího máku. Vlčí mák představuje plodnost, hojnost a nadbytek. Fotodokumentaci zkušební kolekce naleznete v příloze.

5.3 Návrhová část

Na začátku jsem se snažila realisticky zachytit rostliny. Jednotlivé rostliny jsem si studijně přeskreslila tužkou. Poté jsem je postupně stylizovala do jednoduchých geometrických tvarů až linií a ploch pomocí temperou a štětcem, abych simulovala malbu rezervou a mohla si ověřit do jakých detailů u rostlin mohu jít, jakou tloušťku tahu můžu použít. Snažila jsem se danou rostlinu co nejjednodušeji charakteristicky zachytit a dále s ní pracovat a vytvářet vzory. Jednotlivé motivy jsem tvořila tak, že jsem každou rostlinu stylizovala, abstrahovala jednotlivé tvary a snažila jsem se o zjednodušení a projevu vlastního rukopisu. Pro vzory jsem se inspirovala myšlenkou vytvořit proměnlivé vzory právě takové, které symbolizují přechod z rodinného

zázemí do vlastní domácnosti. Chtěla jsem znázornit vývoj v životě tak i vývoj ve vzoru. Proto mé vzory jsou koncipované tak, že přecházejí z realismu ke geometrii. Stylizované a abstrahované tvary se přemění v nový vzor. Finální návrhy jsem tvořila v reálné velikosti, na modrý podklad temperovou barvou. Vzniklo pět kolekcí, pro každou kolekci jsem si vybrala jiný motiv, který jsem zvolila podle symboliky, kterou představovaly. Vzniklé vzory, které jsem aplikovala na jednotlivé tvary zástěr, chňapek a utěrek.

Kresby květin

Návrhy pro první kolekci OCHRANA: Inspirované bezem černým. Nejdříve jsem realisticky zachytila bez černý, který jsem poté stylizovala a zjednodušovala do geometrických tvarů, které symbolizovaly právě bez. Vycházela jsem z rozkvetlého květu, který postupně opadá a strácí jednotlivé kvítka. I tento cyklus znázorňuje proměnu života.

Kresba a malba motivů pro vzory

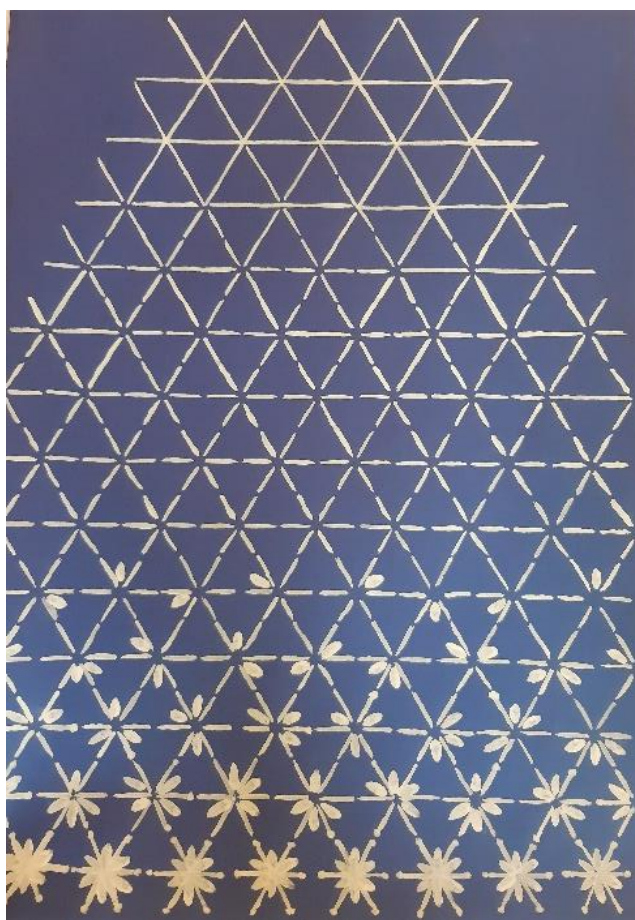
Návrhy motivů pro vzory

Návrhy pro chňapky

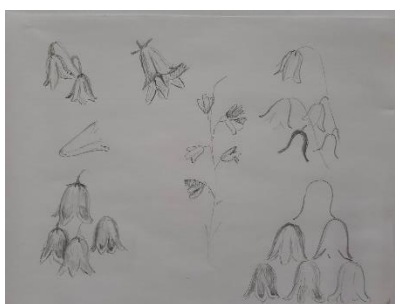

Návrhy pro utěrky

Návrh pro zástěru

Návrhy pro druhou kolekci LIDSKOST A NADĚJE: Vycházela jsem ze studie rostliny zvonku okrouhlostého. Tvar zvonu při úplné stylizaci připomíná vlnu. Znázorňuje průběh života, který jde nahoru a dolu nic není stálé, ale musíme si udržet naději.

Kresba zvonku okrouhlostého a malba motivů pro vzor

Malby vzorů pro kolekci Lidskost a naděje

Vzory pro utěrky a zástěru

Vzory na chňapkách

Návrhy pro třetí kolekci NEVINNOST: Tato kolekce vychází z kopretiny. Vycházela jsem z charakteristických okvětních lístků kopretiny. Při tvorbě vzorů jsem si vzpomněla na to, jak dívky otrhávají jednotlivé lístky s určitou otázkou do budoucího života. Tradičně se říkávalo: „Má mě rád, nemá mě rád“ trhali se u toho jednotlivé lístky, a to se opakovalo stále dokola. S touto myšlenkou jsem i jednotlivé vzory tvořila, stylizovala jsem jednotlivé lístky, které jsem postupně ubírala až zůstal samotný střed kopretiny, který jsem stylizovala do puntíku. Z vytrhaných okvětních lístků mi vznikl další typ vzoru.

Kresba a malba motivů pro vzor

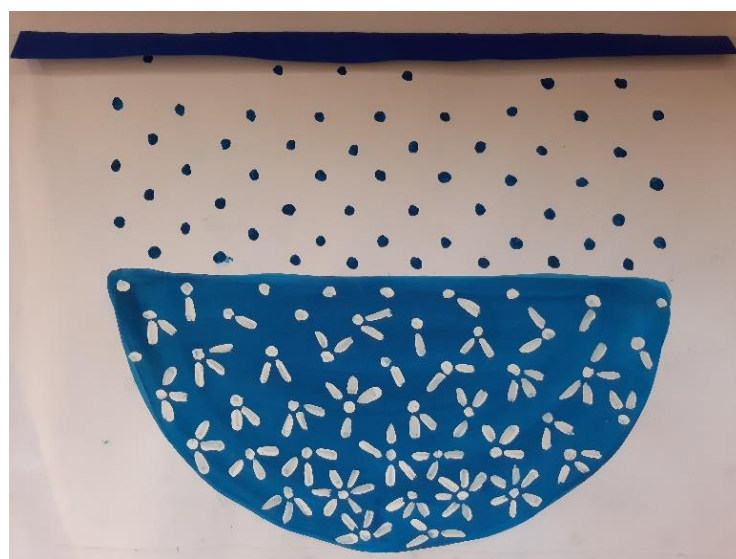
Malby vzorů pro kolekci Nevinnost

Vzory pro chňapky

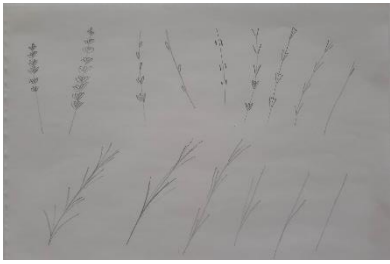

Návrh pro utěrky

Návrh pro zástěru

Návrhy pro čtvrtou kolekci VZPOMÍNKY, ODDANOST A CTNOST. Tyto vzory vycházejí z rostlin levandule a rozmarýnu. Levanduli a rozmarýn jsem stylizovala na jednotlivé linie, které jsem různě skládala a vznikli vzory od proužků po různé mřížky.

Kresba a malba motivů pro vzor

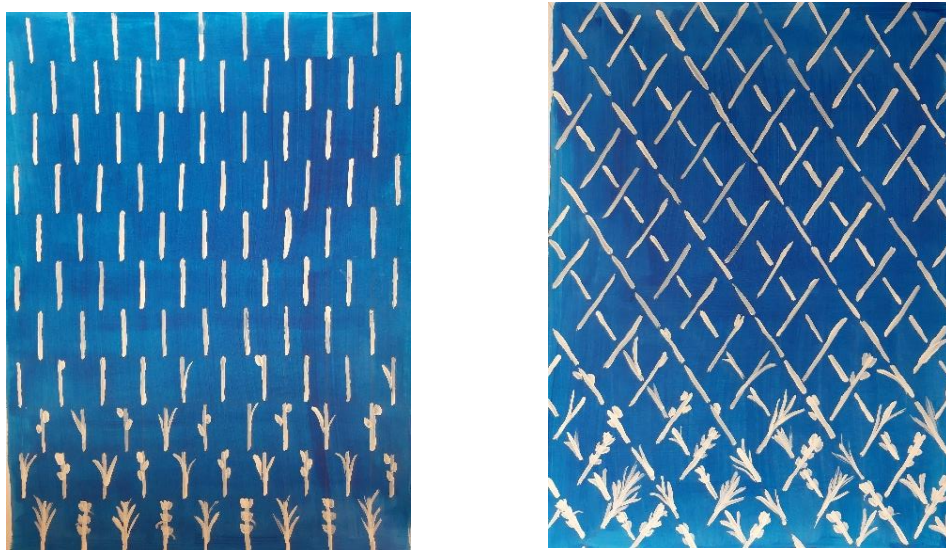
Tvorba vzorů

Návrh pro zástěru

Vzor pro chňapky

Vzor pro utěrky

Návrhy pro pátou kolekci POŽEHNÁNÍ. Tyto návrhy vycházejí z rostliny chrpy polní. Pro tvorbu vzoru jsem vycházela z květu rostliny, který je charakteristický ostrým úhlem na okvětních lístcích. Květy jsem stylizovala na jednotlivé tahy, u kterých jsem chtěla zachovat charakteristický květu. Vzor přechází od květu, který je více realistický až po tvar „V“, který představuje okvětní lístek.

Kresby a malby motivů pro kolekci Požehnutí

Motiv pro vzor požehnutí

Návrh pro utěrky

Návrhy pro chňapky

Návrh pro zástěru

5.4 Realizace

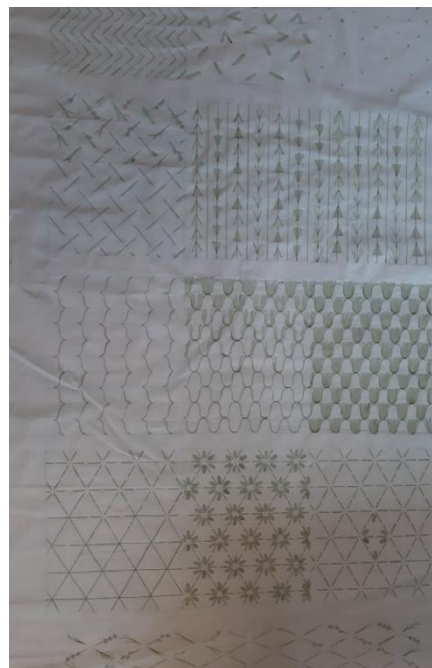
Kuchyňské textilie jsem vytvořila technikou modrotisku. Modrotisk jsem si zvolila, protože se v současné době nevyužívá tak moc jak by si zasloužil. Můžeme vidět napodobeniny modrotisku, který pouze vypadá jako modrotisk, ale nemá s ním nic společného, a to je škoda. Přesto, že tato technika vytváří modro bílé vzory, tak nám dává velké možnosti využití. Právě kvůli nanášení rezervy-papu, můžeme docílit různých sytostí bílé, která může být částečně světle modrá. Tradičně se pro modrotisk používají dřevěné formy, já jsem se však rozhodla nanášet pap ručně pomocí štětců. Pro použití štětce jsem vycházela z trendu Ze Země, kde je upřednostňován a oceňován organický tvar. Chtěla jsem docílit toho, že vzory nejsou tvrdě modro bílé, ale mají celou škálu modré, právě kvůli množství použitého papu, který není stejnoměrný. Každý kus je proto originál a je velmi proměnlivý.

Vybrala jsem techniku modrotisku, při které se využívá indigová barva, která se nachází právě v trendu ze země. Vzory jsem nanášela ručně štětcem, lehká nedokonalost vytváří organický vzhled, který nepůsobí tvrdě, ale měkce a teple. Kolekce je jak funkční, tak i estetická, klade ale důraz i na stránku citovou a hodnotovou. Je to pro mě symbol něčeho většího, symbol ochranné ruky, kterou nad námi stále drží matka. Vzory přechází z více ornamentálních obrazců do ryze minimalistických dezénů, které tvoří v kuchyni funkční textilní doplněk. Chtěla bych touto kolekcí textilií do kuchyně ukázat, že i přesto že vychází dezén, z tradiční textilní techniky nebo květinových vzorů, které byly v módě už u našich babiček, dokážu z nich udělat nadčasové kousky, které se budou hodit do současného interiéru, jak už po funkční stránce, protože osobně považuji funkčnost za jednu z nejdůležitějších vlastností kolekce, tak po stránce estetické.

Všechny kolekce jsem tvořila do již předem daného interiéru. Tento interiér kuchyně je vybaven bílou kuchyní a bílým nábytkem ve francouzském venkovském stylu. Je zde řada starožitností od starožitných vah po starožitné ručně vyřezávané skříni po mé prababičce, ve které jsou vyskládány další starožitné talíře, přibory, mísy a sklenice.

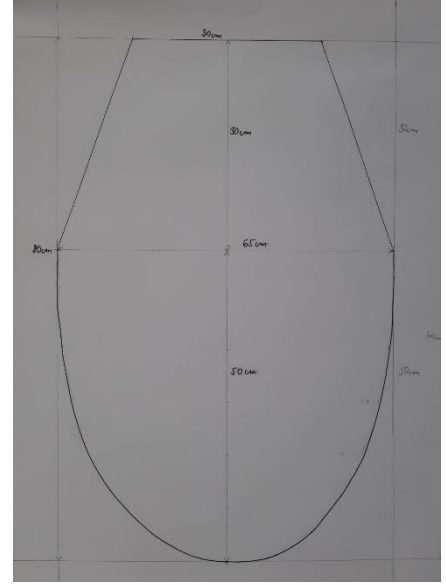
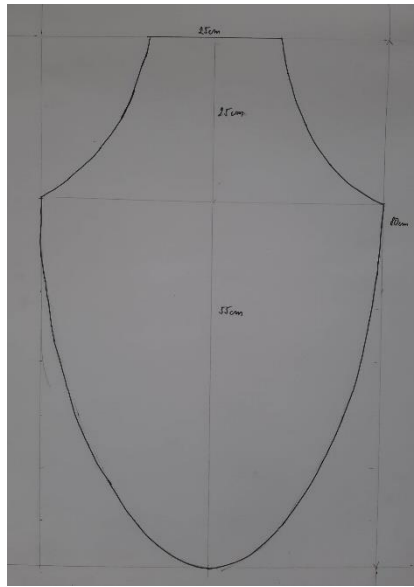
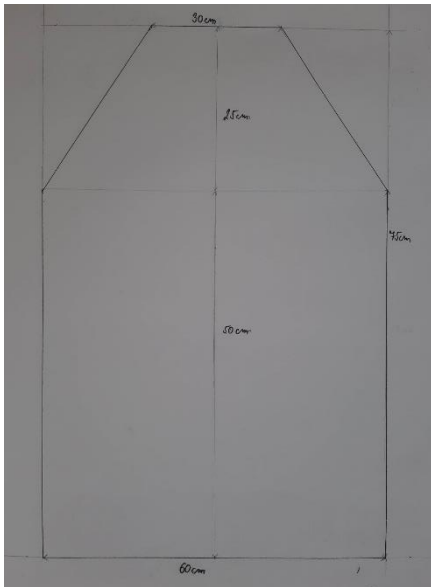
Modrotisk se tvořil ve firmě pana Danzingerera, která je jedním ze dvou firem, která se zabývá výrobou modrotisku na českém území. Pro realizaci modrotisku je potřeba zakoupit vhodný materiál, který se dá pořídit v dílně rodiny Danzingerů v Olešnici. Zde si rezervovou barvu vyrábějí podle rodinného receptu a bavlněná látka má šíři pouze 90 cm. Na pořízený materiál jsem doma pomocí štětců nanasla vzor. Štětec jsem vybrala také kvůli drobným vzorům, tyto vzory by pro mě bylo velmi náročné zrealizovat pomocí razítek či šablon, štětec byla nejlepší volba. Lehká nepřesnost a rukopis dodává celému vzhledu organický půvab. V přírodě se také nedají najít naprosto přesné geometrické tvary, proto pomalování rezervou mi přišlo nejlepší možností. Nanesený pap se musí nechat pořádně zaschnout minimálně na den. Poté se látka se vzory pošle zpět do firmy pana Danzingerera, který ji musí několikrát obarvit podle požadovaného odstínu modré barvy. Z obarvené látky se nejdříve odstraní pap, poté se důkladně vypere, usuší a mandluje („žehlení“). Poté modrotisk pošle zpět na požadovanou adresu.

Jako akcent k modrotisku jsem zhotovila vzory, které mají modrou barvu na bílém podkladu. Návrhy vzorů jsou v návrhové části. Jako podklad jsem vybrala stejnou látku, jako při modrotisku, aby materiál byl totožný. Použila jsem barvu na textil značky darwi tex, je to vodou ředitelná barva se světlostálými pigmenty. Nanesený vzor po zažehlení lze prát i v pračce do šedesáti stupňů. Odstín jsem si sama domíchala, aby byl naprosto stejný s barvou modrotisku. Pro tvorbu dezénu jsem opět použila štětec. Vytvořený vzor na látce jsem zažehlila, abych barvu zafixovala.

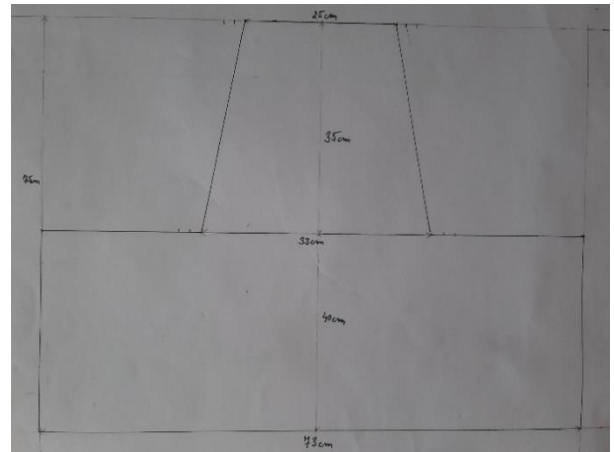
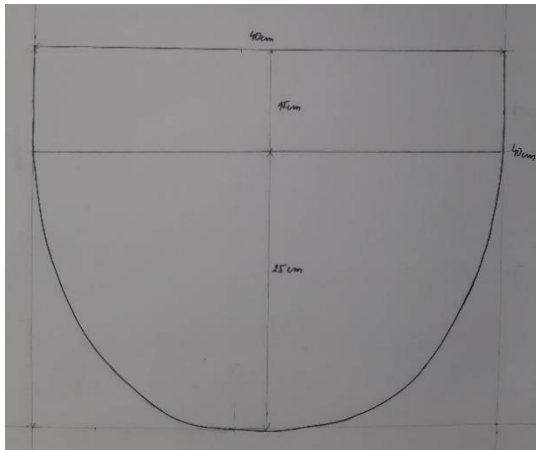

Ukázka realizace modrotisku

Návrhy střihů pro zástěru:

1. Návrh střihu zástěry pro kolekci Ochrana 2. střih ro kolekci LIDSKOST A NADĚJE a 3. návrh pro kolekci POŽEHNÁNÍ

4. Návrh střihu zástěry pro kolekci NEVINNOST 5. Návrh střihu zástěry pro kolekci VZPOMÍNKY ODDANOST A CTNOST

Návrh střihu pro chňapky

Pro utěrky jsem zvolila standardní velikost 50x70cm. A pro chňapky jsem zvolila jako výplň vatelín, který má tu funkci, že izoluje teplo. Výbava, byla sestavována tak, aby se nevěsta nemusela dlouhodobě starat o nákup předmětů, které dostala, proto jsem zvolila takto vysoký počet zástěr, chňapek i utěrek. Nevěsta, pro kterou je tato kolekce tvořena je štíhlé a vysportované postavy, proto jsem si mohla dovolit použít jakýkoli střih zástěry. Zvolila jsem klasické spíše geometrické jednoduché střihy zástěr, aby vynikl vzor.

Modrotisk jsem nastříhala na požadované díly, které jsem následně ušila na šicím stroji. Některé části v ruce. Pro utěrky a chňapky jsem vycházela ze standardních velikostí. Střihy pro zástěru jsem navrhla, co nevíce jednoduché geometrické, aby vynikl vzor modrotisku.

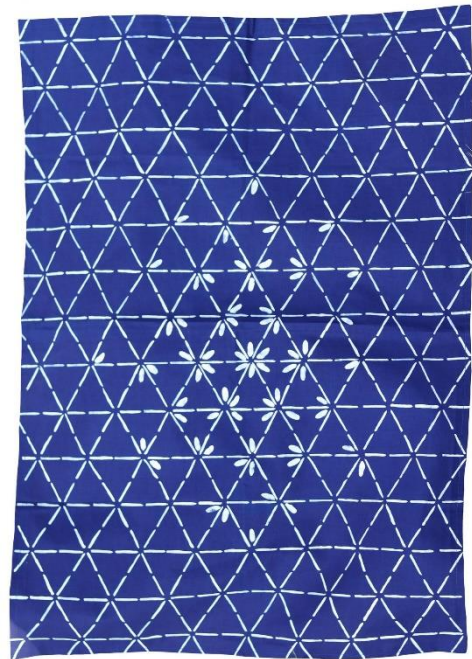
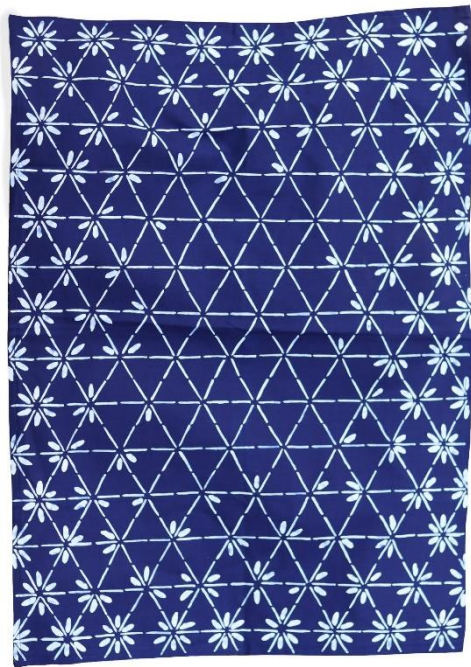
Údržba modrotisku se provádí následovným způsobem. Modrotisk se pere ručně zásadně v mýdlovém roztoku. Vypraný modrotisk se několikrát vymáchá ve vlažné vodě. Do poslední lázně se může přidat trochu octa. Zpočátku praní nám může modrotisk lehce barvit, což se ale neprojeví na kvalitě látky. Modrotisk nakonec slabě naškrobíme škrobem a žehlíme ještě lehce vlhký. Při dodržení postupu by vzor měl vzor zůstat dlouho kvalitní, přesto, že barvení indigem je nestálobarevné.

5.5 Fotodokumentace realizovaných kolekcí

Na fotografickém zpracování jsem spolupracovala s Kateřinou Pospíšilovou, která vystudovala Uměleckoprůmyslovou školu v Ústí nad Orlicí obor interiérová a textilní tvorba a momentálně fotí pro českou značku Buga, která se zaměřuje na oděvní odvětví.

5.5.1 Kolekce 1: OCHRANA

5.5.2 Kolekce 2: LIDSKOST A NADĚJE

5.5.3 Kolekce 3: NEVINNOST

5.5.4 Kolekce 4: VZPOMÍNKA, ODDANOST A CTNOST

5.5.5 Kolekce 5: POŽEHNÁNÍ

Závěr

Moji bakalářskou práci jsem zaměřila na inspiraci tradičními textilními technikami v současném interiéru. Pro zrealizování výbavy pro nevěstu jsem použila techniku modrotisku, kterou jsem rozebrala v teoretické části. Původním záměrem bylo rozepsat jednotlivé textilní techniky dopodrobna, ale s postupem práce na bakalářské práci jsem zjišťovala, že je pro mě důležitější se zaměřit více na tradice všeobecně a jak na nás v dnešní době působí a jak je vnímáme. Pro vnímání tradic v dnešní době jsem sestavila krátký dotazník, v kterém jsem zjistila, že polovina dotazovaných ani na výbavu pro nevěstu nemá daný názor. Vždy jsem věděla, že na nás mají tradice velký vliv, ale až při tvorbě teoretické části jsem si uvědomila, jak moc veliký ve skutečnosti tento vliv je. Myslím, že řada lidí si to ani nemusí uvědomovat.

Také jsem se v mojí teoretické části soustředila na jednotlivé autorky, které s tradičními textilními technikami pracují. Zaujal mě jejich různorodý pohled na ně. Například Zuzana Osako vychází z tradice ať už stříhem nebo technikou, ale pracuje s „tradicí“ více komerčně. Naproti tomu Petra Gupta Valentová dbá při tvorbě na etiku.

Při tvorbě kuchyňských kolekcí jsem chtěla ukázat, jak taková výbava může vypadat. Pro modrotiskový vzor jsem se inspirovala rostlinami a jejich symbolikou. Jednotlivé rostliny symbolizují to, co matka přeje pro svoji dceru. Ve finále vzniklo pět kolekcí výbavy pro nevěstu. Každá kolekce obsahuje zástěru, jeden pár chňapek a jeden pár utěrek. Myslím, že se mi povedlo vytvořit tradiční modrotiskové vzory, které zapadají svým zpracováním i do moderního interiéru. V návrhové části jsem řešila, do jakých detailů u jednotlivých květin můžu jít. Zjistila jsem, že nejlépe pro můj vzor fungují nejjednodušší, nejčistší geometrické tvary. Kdybych tvořila kolekci znovu, vybrala bych pro mé vzory ještě větší plochu, na které by lépe vynikly jednotlivé proměnlivé vzory. Myslím, že na větším formátu by vypadaly ještě lépe. S výsledným vzhledem výbavy pro nevěstu jsem velice spokojená. Jediné, co bych vylepšila je technika ušití práce, kolekce jsem šila sama, pro příště bych techniku šití konzultovala s odborníky. Cílem práce bylo oživit tradici předávání výbavy pro nevěstu, která v dnešní době už není tak častá a ukázat, že může mít i své místo v dnešní době.

Seznam použitých zdrojů

Internetové zdroje

[1] Národní ústav lidové kultury. Kulturní dědictví. online. Strážnice. 2023 dostupné z: <https://www.nulk.cz/kulturni-dedictvi/>. [citováno 2023-03-15]

[2] MACHUTOVÁ, Klára. *Problematika uchování a prezentace tradičních lidových řemesel v současnosti*. online. Praha, 2011. práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. Vedoucí práce Zuzana Malcová. Dostupné z: <https://theses.cz/id/d364gi/>. Bakalářská [citováno 2023-05-31].

[3] GIDDENS. Anthony. Unikající svět, Jak globalizace mění náš život. online Praha. 200. Sociologické nakladatelství, 1.vydání. Str. 51-67 dostupné z: <https://kam.vse.cz/wp-content/uploads/A-Giddens-Unikajici-svet.pdf> . [citováno 2022-02-03].

[4] SHILSE, Edward. Tradition. online. USA,Chicago. The University of Chicago Press. 1981. ISNB 0-22-75325-5 str. 1-32 dostupné z: https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=L-zr1Ovc5ggC&oi=fnd&pg=PR7&dq=Edward+Shils+1981&ots=afo-3v_N5O&sig=afYXlf75FVvk9VbB48u2XmmWnDbE&redir_esc=y#v=onepage&q=Edward%20Shils%201981&f=false). [citováno 2022-03-02].

[5] ETTLEROVÁ, Magdalena. *Role a význam tradic v životním způsobu*. online. Praha. 2006. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Katedra sociologie. Vedoucí práce: PhDr. Duffková, Jana, CSc. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/8290/DPTX_2006_1_11210_A SZK10001_129702_0_27597.pdf?sequence=1&isAllowed=y. [citováno 2023-05-02].

[6] VODÁKOVÁ, Alena. Zvyk. In: Sociologická encyklopedie. online. 2017. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Zvyk>. [citováno 2022-04-21]

[7] VODÁKOVÁ, Alena. Obyčej. In: Sociologická encyklopedie. online. 2017. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Oby%C4%8Dej>. [citováno 2022-04-21]

[8] KELLER, Jan. NAKONEČNÝ, Milan. PAPOUŠEK, Dalibor. WINKLER, Jiří. Rituál. In: Sociologická encyklopedie. online. 2017. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Ritu%C3%A1l>. [citováno 2022-01-05]

[9] THOMPSON, J. Kritická hermeneutika: Studie v myšlení. Ricoeura, Paula. Habermase, Jürgen. online. Cambridge: Cambridge University press. 1981. doi: 10.1017/CBO9780511609176. [citováno 2022-01-05]

[10] HARVEY, Lee. Kritická hermeneutika. online. 2012. Dostupné z: <https://www.qualityresearchinternational.com/socialresearch/criticalhermeneutics.htm>. [citováno 2022-01-02].

- [11] SHILSE, Edward. Tradition. online. USA, Chicago. The University of Chicago Press. 1981. ISBN 0-22-75325-5 str. 1-32 dostupné z: <https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=L-zr1Ovc5ggC&oi=fnd&pg=PR7&dq=Edward+Shils+1981&ots=af0> [citováno 2022-03-03].
- [12] BEDNÁŘ, Vojtěch, Stevovo panství. In: Lupa.cz. online. 10. 10. 2011. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/stevovo-panstvi/> [citováno 2022-02-11].
- [13] PAVLÍKOVÁ, Lucie. *Nemateriální kulturní dědictví a jeho mezinárodní i národní ochrana*. online. Brno, 2021. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Dominik ŽIDEK. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/hgx7r/>. [citováno 2023-05-31].
- [14] HOLANOVA, Karolina. *Rodinné tradice z pohledu psychologie rodiny*. Online. Olomouc. 2018. Magisterská diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce: doc. PhDr. Irena Sobotková, CSc. Dostupné z: https://theses.cz/id/ufq268/Diplomov_prce_Holanov.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dtradice%26start%3D9 [citováno 2022-02-12].
- [15] MINAŘÍKOVÁ, Michaela. *Zvyky a tradice v průběhu roku*. online. České Budějovice. 2015. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce PhDr. Filip, Michal, Ph.D. str. 8 dostupné z: https://theses.cz/id/qvzsxy/Michaela_Minakov_BP.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dtradice%26start%3D29 [citováno 2022-03-02].
- [16] SKALICKÁ, Eva. *Svatební tradice a rituály v 16. až 18. století v Českých zemích a Anglii*. online. Brno. 2010. Bakalářská práce, Masarykova univerzita. Přírodovědecká fakulta ústav antropologie. Vedoucí práce: Mgr. Mořkovský Tomáš, Dostupné z: https://is.muni.cz/th/nsgzl/svatebni_tradice_v_Cechach_a_Anglii_v_16.-18._století.pdf s. 23 [citováno 2022-03-16].
- [17] KIRSCHNEROVÁ, Kristýna. Výpovědní hodnota nejstarší dochované knihy svatebních smluv města Svitavy z let 1573-1606. online. Celostátní studentská vědecká konference historie. Opava. 2020. str. 3-9. Dostupné z: http://pvh.ff.cuni.cz/Kirschnerova_text.pdf [citováno 2022-04-02].
- [18] SKOKANOVÁ, Jana. Transformace historických forem v současném textilním umění. online. 2019. [citováno 2022-05-04]
- [19] Česká televize. Tkaná krása. online. Česko. 2017. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/12310210192-tkana-krasa/> [citováno 2022-08-04].
- [20] ŠTEIGLOVÁ, Taťána. *Textilní slovník, Malý průvodce textilními pojmy*. online. Olomouc. 2014. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Katedra

výtvarné výchovy. 1. vydání. ISBN: 978-80-244-4003-3. Dostupné z: https://kvv.upol.cz/images/upload/files/Slovník%20textilních%20pojmu_web.pdf [citováno 2023-04-16].

[21] Modrotisk Danzinger. Tradiční modrotisková dílna-od roku 1816. online Olešnice. 2006. Dostupné z: <https://www.modrotisk-danzinger.cz/> [cit. 2022-04-17].

[22] MUSEUMhk.cz. Modrotisk. online. Hradec Králové. 2020. Dostupné z: <https://www.muzeumhk.cz/muzejni-adventni-trh/934-jiri-danzinger-modrotisk-danzingerovi.html> [citováno 2023-05-03].

[23] ZELÍKOVÁ, Zdena. *Výchova k tradicím pro Základní školu a Mateřskou školu Sudoměřice*. online. Olomouc. 2021. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Cyrilometodějská teologická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Helena Pospíšilová, Ph.D. Dostupné z: <https://theses.cz/id/oa9xzb/>. [citováno 2023-05-31].

[24] Strážnický modrotisk. online. Strážnice. 2019. Dostupné z: <https://www.straznicky-modrotisk.cz/modrotiskova-tvorba/marketamartiskova/> [citováno 2022-04-10].

[25] GARTNEROVÁ, Eva. Kdo dnes vládne českému textilu. Našli jsme jména, která navrací slávu úspěšnému oboru. In: Czechdesign.cz. online. 20. 8. 2019 Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/kdo-dnes-vladne-ceskemu-textilu-nasli-jsme-jmena-ktera-navraci-slavu-uspesnemu-oboru> [citováno 2022-05-05].

[26] PŘIDALOVÁ, Kateřina. Ptáme se řemesla jsou ekosystémy, říká Petra Gupta Valentová. In: Materialtimes.com. online. 25. 7. 2018. Dostupné z: www.materialtimes.com/ptame-se-remesla-jsou-ekosystemy-rika-petra-gupta-valentova.html [citováno 2022-03-24].

[27] Arto.to. Petra Gupta. In: Arto.to. online. 2010. Dostupné z: <http://arto.to/petra-gupta> [citováno 2022-04-02].

[28] BAGAROVÁ, Simona. Z Pardubic do New Yorku. Neviditelná Petra Gupta Valentová. In: vitalplus. online. 4. 2. 2022. [cit. 2022-05-23]. Dostupné z: <https://vitalplus.org/z-pardubic-do-new-yorku-neviditelna-petra-gupta-valentova/> [citováno 2022-05-23].

[29] ŘÍHOVÁ Klára. Výtvarnice Petra Gupta Valentová: Na indické kultuře mi vadí hierarchie, které nerozumím. In: novinky.cz. online. 17. 1. 2017. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zena/styl/clanek/vytvarnice-petra-gupta-valentova-na-indicke-kulture-mi-vadi-hierarchie-ktere-nerozumim-40020972> [citováno 2022-05-12].

[30] Idnes.cz. Zuzana Osako má domov jako malovaný, miluje folklor i Japonsko. In: Idnes.cz. online. 25. 12. 2018. Dostupné z: https://www.idnes.cz/bydleni/na-navsteve/jak-bydli-zuzana-osako.A181221_001835_dum_osobnosti_rez. [citováno 2022-02-11].

- [31] Tradice. Zuzana Osako. online. In: Tradice. 2023. Dostupné z: <https://www.tradice.org/>. [citováno 2023-03-03].
- [32] KOSOŤÁ, Markéta. Česká cesta do japonských srdcí. Nástupová kolekce pro Hry v Tokiu propojí tradice. In: Olympijskyty.cz. online. 15. 12. 2018. Dostupné z: <https://www.olympijskyty.cz/article/ceska-cesta-do-japonskych-srdci-nastupova-kolekce-pro-hry-v-tokiu-propoji-tradice>. [citováno 2022-02-04].
- [33] Materialtimes.com. Pod rukama, Linda Kaplanová. In: Materialtimes.com. online. 8. 7. 2019. Dostupné z: <https://www.materialtimes.com/tema/pod-rukama-1/linda-kaplanova-videt-jak-se-napad-realizuje-v-materialu-je-inspirujici.html?akce=nprisp&citace=502&noquote=1>. [citováno 2021-03-11].
- [34] KRYNEK, Ondřej. Textilní návrhářka Linda Kaplanová zdobí látky geometrickými vzory. In: Designvid. online. 1.2.2020. Dostupné z: <https://www.designvid.cz/umeni/textilni-navrharka-linda-kaplanova-zdobi-latky-geometrickymi-vzory.html>. [citováno 2022-03-21].
- [35] Materialtimes.com. Jak to vidí Linda Kaplanová. Jaké možnosti má v dnešní době textilní výtvarník. In: Materialtimes.com. online. 8. 3. 2019. Dostupné z: <https://www.materialtimes.com/jak-to-vidi/linda-kaplanova-jake-moznosti-ma-v-dnesni-dobe-textilni-vytvarnik.html>. [citováno 2021-02-22].
- [36] Studio geometr.cz. Kaplanová, Linda. Spišková, Klára. online. Praha. Dostupné z: <https://www.studio-geometr.cz/studio-geometr>. [citováno 2022-04-04].
- [37] Heimtextil. Trends. In: Heimtextil. online. 2023. Dostupné z: <https://heimtextil.messefrankfurt.com/frankfurt/en/programme-events/trends.html>. [citováno 2022-04-04].
- [38] Zpravodajství. Evropský parlament. Rychlá móda a textilní výroba-jaký mají dopad na životní prostředí. In: Europarl.europa.eu. online. 29. 12. 2020. Datum aktualizace 21. 3. 2023. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20201208STO93327/jak-dopada-vyroba-textilu-na-zivotni-prostredi-infografika>). [citováno 2023-02-11].
- [39] Heimtextil. Make-remake. In: Heimtextil. online. 2023. Dostupné z: <https://heimtextil.messefrankfurt.com/frankfurt/en/programme-events/trends/make-remake.html>. [citováno 2023-03-01].
- [40] Heimtextil. Continuous. In: Heimtextil. online. 2023. Dostupné z: <https://heimtextil.messefrankfurt.com/frankfurt/en/programme-events/trends/continuous.html>. [citováno 2023-03-11].
- [41] Heimtextil. Nature-engineered. In: Heimtextil. online. 2023. Dostupné z: <https://heimtextil.messefrankfurt.com/frankfurt/en/programme-events/trends/nature-engineered.html>. [citováno 2023-03-11].

[42] Heimtextil. From-earth. In: Heimtextil. online. 2023. Dostupné z: <https://heimtextil.messefrankfurt.com/frankfurt/en/programme-events/trends/from-earth.html>. [citováno 2023-03-11].

Bibliografické zdroje

- (1) WEBER, M. *Metodologie, sociologie, politika*. 1.vyd. Praha: OIKOYMENH. 1998. ISBN 80-86005-48-8.
- (1) VONDRUŠKOVÁ, Alena. VONDRUŠKA, Vlastimil. *Tradice lidové tvorby: lidová hmotná kultura v Čechách a na Moravě*. Praha: Artia. 1988. str. 9-59
- (2) STAŇKOVÁ, J. *Textilní výroba a lidová tradice*. Umění a řemesla, vydání č. 6. 1961. s. 221-227.
- (3) STAŇKOVÁ, Jitka. BARAN, Ludvík. *Lidové umění z Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Panorama. 1987. str. 7-150 ISBN:11-083-87.
- (4) KŘÍŽOVÁ, Alena, PAVLICOVÁ, Martina, VÁLKA, Miroslav. *Lidové tradice jako součást kulturního dědictví*. Brno. Masarykova univerzita. 2015. Str. 8-311. ISBN 978-80-210-8081-2
- (5) HRUBÁ, M. *Sňatek a zabezpečení nevěsty ve světle pramenů předbělohorských měst*. In: Oznamuje se láskám našim. Pardubice: Východočeské muzeum, 2007. s. 19-26.
- (6) ZÍBRT, Čeněk. LÁBEK, Ladislav. *Svatba na Plzeňsku*. In. Český lid 30. 1930. s. 281-285.
- (7) KLABOUCH, Jiří. *Manželství a rodina v minulosti*. Vyd. 1. Praha. Orbis. 1962. str. 72
- (8) PROCHÁZKA, Vladimír. *Výbava a výměnek na české vesnici v 16. a 17. století*. Šimáček. Praha. Český lid 49. 1962. s. 55-63
- (9) STAŇKOVÁ, Jitka. BARAN, Ludvík, *Tradiční textilní techniky*. Grada Publishing, a.s. 2007. str. 8-60. ISBN: 978-80-247-2035-7
- (10) MELZER, Miloš. *Modrotisk na Moravě. Umění a řemesla*. 1978. Str. 15-40
- (11) STRÁNSKÁ, D. *Lidový modrotisk v Čechách a na Moravě, věci a lidé 3*. 1951/52. s. 238-258.
- (12) STAŇKOVÁ, J. OREL, J. *Vyvažovaná a šitá batika. Umění a řemesla. Praha: Sdružení Umění a řemesla*. 1960. s. 150-156.

- (13) VYDRA, Josef. *Ľudová modlotlač na Slovensku*. Bratislava. Tvar, výtvarné vydavateľstvo. 1954. Str. 10-170.
- (14) Bidlová, Věra. *Barvení pomocí rostlin*. Grada Publishing, a.s. 2005. strana 9-20. ISBN: 80-247-1022-6.
- (15) BINDEROVÁ-JURKOVÁ, Klára. *Modrotisk-rezistentní/rezerváží ruční tisk a barvení indigem v Evropě*. Jarmila Teturová. Strážnice: Národní ústav lidové kultury. 2019. ISBN: 978-80-88107-31-6
- (16) BINDEROVÁ, Klára. *Modré z kypy: modrotisk a strážnická dílna Jochových*. Boskovice: Albert. 2013. ISBN 978-80-7326-229-7.
- (17) HAVLÍK, Vlastimil. *Modrotisk – řemeslo indigové kypy*. Krkonoše: měsíčník o přírodě a lidech. Vrchlabí: Správa Krkonošského národního parku. 2002. roč. č. 1, s. 38-39. ISSN 0323-0694.
- (18) HAVLÍK, VLASTIMIL. *Vzorkářství – řemeslo ostrého dláta*. Krkonoše: měsíčník o přírodě a lidech. Vrchlabí: Správa Krkonošského národního parku. 2002. roč. 35, č. 10, s. 46-47. ISSN 0323-0694.
- (19) STRÁNSKÁ, D. *Vzory lidových modrotisků*. Český lid. Ústav etnologie Akademie věd ČR. 1951. roč. 38. S. 18-22.
- (20) ŠOTTNEROVÁ, D. *Lidové tradice*. Olomouc: Rubico. 2009. s. 253 ISBN: 978-80-7346-096-9
- (21) VELEBNÁ, E. *Lidové zvyky a obyčeje v křesťanském roce*. Úvaly u Prahy: Albra. 1996. S. 47. ISBN: 80-238-057-03

Seznam přímé citace

¹HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena, *Velký psychologický slovník*. 2010. 4. vydání, Praha: Portal. ISBN: 978-80-7367-686-5

²NEŠPOR, Zdeněk, VODÁKOVÁ, Alena. Zvyk. In: Sociologická encyklopedie. online. 2017. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Zvyk>. [citováno 2022-03-04].

³NEŠPOR, Z. KELLER, J. NAKONEČNÝ, M. PAPOUŠEK, D. WINDLER, J. Rituál. In: Sociologická encyklopedie. online. 2017. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Ritu%C3%A1l>. [citováno 2022-03-04].

⁴VONDRUŠKOVÁ, Alena. VONDRUŠKA, Vlastimil. *Tradice lidové tvorby: lidová kultura v Čechách a na Moravě*. Praha: Artia. 1988

⁵BIDLÁ, Věra. *Barvení pomocí rostlin*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2005. s. 9-20. ISBN: 80-247-1022-6.

Seznam obrázkových zdrojů

Obrázek 1: DANZINGER. Ukázka modrotisku. [foto]. In: Modrotisk-Danzinger online. Dostupné z: <https://www.modrotisk-danzinger.cz/>. [citováno 2023-03-04].

Obrázek 2: VALENTOVÁ, P. G. Petra Gupta Valentová v indickém městě Bagru. [foto]. In: Materialtimes. Archiv Petry Gupty Valentové. online. Dostupné z: <https://www.materialtimes.com/ptame-se/remesla-jsou-ekosystemy-rika-petra-gupta-valentova.html>. [citováno 2023-05-01].

Obrázek 3: VALENTOVÁ, P. G. Indický a český modrotisk, Bagru vs. Strážnice. Ze stejné matrice vypadají indický a moravský modrotisk úplně jinak. [foto]. In: Materialtimes.com. online. Dostupné z: <https://www.materialtimes.com/ptame-se/remesla-jsou-ekosystemy-rika-petra-gupta-valentova.html>. [citováno 2023-06-06].

Obrázek 4 a 5: VYSLOUŽILOVÁ, Lucie. VALENTOVÁ P. G. Modrotisk-autorské tisky a protisky. [Foto]. In: Materialtimes.com. online. Dostupné z: <https://www.materialtimes.com/ptame-se/remesla-jsou-ekosystemy-rika-petra-gupta-valentova.html>. [citováno 2023-06-06].

Obrázek 6: OSAKO, Zuzana. Kabátek. [foto]. In: Tradice. online. Dostupné z: <https://www.tradice.org/saty-s-rukavkem/>. [citováno 2023-02-03].

Obrázek 7: OSAKO, Zuzana. Šaty s rukávem po kolena. [foto]. In: Tradice. [online]. Dostupné z: <https://www.tradice.org/saty-s-rukavkem/>. [citováno 2023-02-03].

Obrázek 8: OSAKO, Zuzana. Olympijská kolekce. Vějíř z modrotisku je ručně zasazený do bambusových rámců. [foto]. In: Czechdesign.cz. online. Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/tradicni-remeslne-techniky-byly-znasilnene-co-si-mysli-o-nastupove-kolekci-pro-ceske-olympioniky-navrhari>. [citováno 2023-02-02].

Obrázek 9: URBÁNEK, Petr. Linda Kaplanová a Klára Spišková se staly objevem roku 2017. [foto]. In: Materialtimes.com. online. Dostupné z: <https://www.materialtimes.com/en/opinion/linda-kaplanova-on-the-sea-of-opportunities-available-to-todays-czech-textile-designers.html>. [citováno 2023-03-03].

Obrázky 10, 11, 12: HEIMTEXTIL-MESSE FRANKFURT. Make and Remeke Trends 23/24. [foto]. In: Heimtextil. online. Dostupné z: <https://heimtextil.messefrankfurt.com/frankfurt/en/programme-events/trends/make-remake.html>. [citováno 2023-02-03].

Obrázek 13: HEIMTEXTIL-MESSE FRANKFURT Make and Remake, barevnice. [foto].
In: Heimtextil. online. Dostupné z:
<https://heimtextil.messefrankfurt.com/frankfurt/en/programme-events/trends/make-remake.html>. [citováno 2023-04-02].

Obrázky 14, 15, 16: HEIMTEXTIL-MESSE FRANKFURT. Continuous Heimtextil Trends 23/24. [foto]. In: Heimtextil. online. Dostupné z:
<https://heimtextil.messefrankfurt.com/frankfurt/en/programme-events/trends/continuous.html>. [citováno 2023-04-04].

Obrázek 17: HEIMTEXTIL-MESSE FRANKFURT. Continuous Heimtextil Trends 23/24, barevnice. [foto]. In: Heimtextil. online. Dostupné z:
<https://heimtextil.messefrankfurt.com/frankfurt/en/programme-events/trends/continuous.html>. [citováno 2023-04-04].

Obrázky 18, 19, 20: HEIMTEXTIL-MESSE FRANKFURT. Nature Engineered Heimtextil Trends 23/24. [foto]. In: Heimtextil. online. Dostupné z:
<https://heimtextil.messefrankfurt.com/frankfurt/en/programme-events/trends/nature-engineered.html>. [citováno 2023-04-11].

Obrázek 21: HEIMTEXTIL-MESSE FRANKFURT. Vyrobeno přírodou, Heimtextil Trends 23/24, barevnice. [foto]. In: Heimtextil. online. Dostupné z:
<https://heimtextil.messefrankfurt.com/frankfurt/en/programme-events/trends/nature-engineered.html>. [citováno 2023-04-15].

Obrázky 22, 23, 24: HEIMTEXTIL-MESSE FRANKFURT. From Earth Heimtextil Trends 23/24. [foto]. In: Heimtextil. online. Dostupné z:
<https://heimtextil.messefrankfurt.com/frankfurt/en/programme-events/trends/from-earth.html>. [citováno 2023-04-05].

Obrázky 25: HEIMTEXTIL-MESSE FRANKFURT. From Earth Heimtextil Trends 23/24. [foto]. In: Heimtextil. online. Dostupné z:
<https://heimtextil.messefrankfurt.com/frankfurt/en/programme-events/trends/from-earth.html>. [citováno 2023-04-05].

Obrázek 26: VŠE O KOŘENÍ. Rozmarýn. [foto]. In: Vseokoreni.cz. online. Dostupné z: <https://www.vseokoreni.cz/koreni/rozmarny>. [citováno 2023-04-11].

Obrázek 27: ČESKÁ TELEVIZE. Kopretina. [foto]. In: Česká televize. online. Dostupné z: <https://edu.ceskatelevize.cz/video/4677-kopretina-bila>. [citováno 2023-04-16].

Obrázek 28: PLADIAS. Zvonek okrouhlostý. [foto]. In: pladias.cz. online. Dostupné z:
<https://pladias.cz/taxon/overview/Campanula%20rotundifolia%20subsp.%20rotundifolia>. [citováno 2023-05-22].

Obrázek 29: ZAHRADA DOBRKOVSKÝ. Levandule. [foto]. In: zahrady-

dobrkovsky.cz. online. Dostupné z: <https://www.zahrady-dobrkovsky.cz/domu/198-levandule-lavandula-ruzne-druhy-a-barvy.html>. [citováno 2023-05-08].

Obrázek 30: AWASHOP. Bez černý. [foto]. In: Awashop.cz. online. Dostupné z: <https://www.awashop.cz/bez-cerny-c1385/>. [citováno 2023-04-02].

Obrázek 31: ČESKÁ TELEVIZE. Zvonek okrouhlolistý. [foto]. In: edu.ceskatelevize. online. Dostupné z: <https://edu.ceskatelevize.cz/video/11549-zvonek-cesky-nebo-krkonosky>. [citováno 2023-04-11].

Obrázek 32: ČESKÁ TELEVIZE. Chrpa polní. [foto]. In: edu.ceskatelevize. online. Dostupné z: <https://edu.ceskatelevize.cz/video/4682-chrpa-polni>. [citováno 2023-03-22].

Obrázek 33: BYLINKOPEDIE. Chrpa polní. [foto]. In: Bylinkopedie.cz. online. Dostupné z: <https://bylinkopedie.cz/chrpa-polni-lecive-ucinky/>. [citováno 2023-03-15].

Obrázek 34: LEROS. Mák vlčí. [foto]. In: Leros.cz. online. Dostupné z: <https://www.leros.cz/vlci-mak>. [citováno 2023-03-12].

Přílohy

Příloha A: Vyhodnocení dotazníku

Příloha B: Fotodokumentace

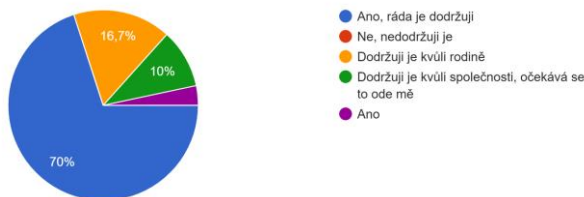
Příloha C: Zkušební kolekce

Příloha A: Vyhodnocení dotazníku

Otázka 1.: Dodržuji některé tradice?

Na první otázku, zda dodržují nějaké tradice 70 % odpovědělo, že ano, dodržují je rádi. 16,7 % odpovědělo, že je dodržují hlavně kvůli rodině a 10 % kvůli tomu, že to od nich společnost očekává a 3,3 % odpověděli, že je prostě dodržují bez toho, aby věděli proč. Z dotazovaných nikdo neodpověděl, že by žádné tradice nedodržoval.

Dodržuji nějaké tradice?
30 odpovědí

Z hlediska pohlaví 86,7 % žen odpovědělo, že tradice dodržují rádi, 6,6 % tedy 1 odpověď, že dodržují tradice kvůli rodině nebo společnosti. Oproti tomu muži odpověděli, že dodržují tradice rádi pouze z 53 % z 26,7 % je dodržují kvůli rodině a z 13,3 % kvůli společnosti a 6,7 % je prostě dodržují.

Z hlediska věku skupina do 30 let v které s nacházelo 18 dotazovaných, dodržují z 66,7 % rádi, z 16,7 % kvůli rodině, z 11,1 % kvůli společnosti a 5,6 % je prostě dodržují. Skupina ve věku od 30 do 50 let, v této skupině se nacházelo pouze 7 a všichni zhodnotili, že tradice 100 % dodržují rádi. V poslední skupině nad 50 let, kde bylo 5 dotazovaných 60 % odpovědělo, že rádi dodržují tradice, 20 % dodržují kvůli rodině a 20 % kvůli společnosti.

Z hlediska lokality bydliště ve vesnici 77,8 % dotazovaných dodržují tradice rádi a z 22,2 % kvůli společnosti. Oproti městu, které je dodržuje z 71,4 % z 23,8 % kvůli rodině a 4,8 kvůli společnosti.

Z hlediska dosaženého vzdělání: Základního vzdělání dosáhl jeden dotazovaný, který odpověděl, že tradice dodržuje rád. Středního odborného vzdělání s výučním listem dosáhlo 6 respondentů z toho 66,7 odpovědělo, že tradice dodržují rádi, z 33,3 kvůli rodině. Skupina, která dosáhla středního vzdělání s maturitou odpověděla z 69,2 % nejkladněji, z 23,1 % kvůli rodině a 7,7 kvůli společnosti. Skupina vysokoškoláků odpověděla 100% kladně.

Obávám se, že značná část výsledků může být ovlivněna nebo zkreslena kvůli nízkému počtu respondentů, jedná se pouze o orientační výsledek.

Otázka 2.: Jaký máte vztah k tradicím?

Na druhou otevřenou otázku, kde jsem zjišťovala, jaký mají dotazovaní vztah k tradicím. V této otázce jsem doufala, že se respondenti více rozepíší, ale dostalo se mi spíše heslovitých odpovědí typu: kladný, neutrální, vřelý, pozitivní, dobrý, ale i některé delší odpovědi, které stojí za zhodnocení. Na otázku jsem dostala pouze 25 odpovědí z toho:

5x se v odpovědi objevilo pouze zhodnocení, že mají kladný vztah k tradicím, 2x, že dobrý. Čtyři odpovědi zhodnotili svůj vztah k tradicím jako neutrální, některé tradice je baví více, některé méně. Dalších šest odpovědí se týkalo, že si pečlivě vybírají tradice, které jim jsou sympatické a mají pro ně smysl. Jedna odpověď mě zaujala: „*Když zrovna nejsem v zahraničí, tak je rád dodržuji, ale hlavně je to o lidech okolo*“. Zapřemýšlela jsem, jak spjaté jsou tradice s daným místem. Proč daný člověk dodržuje tradice pouze doma, a ne i v zahraničí? Přivedlo mě to k širší otázce, jaký vztah k tradicím, mají lidé, kteří museli opustit svou zemi? Udržování vlastních tradic v cizí zemi může vést k promísení, sloučení nebo nahrazení tradic. Z tohoto vlivu cizích tradic může vzniknout pozitivní i negativní efekt. Může se stát zdrojem inspirace nebo konfliktu mezi kulturami. Vztah k tradicím v cizí zemi je téma, které by stálo za další výzkumné šetření. Další odpověď: „*Díky tradicím si každoročně připomínáme svoji vlastní identitu*“. Tradice všeobecně jsou důležité pro tvorbu vlastní identity, zde mě však zaujalo slovíčko každoročně. Evokuje mi to, že si dotazovaný spojil tradice pouze s jedním „velkým“ svátkem, který se opakuje každý rok typu Vánoce a Velikonoce. Další dvě otázky byly taky spjaté s Vánocemi a Velikonocemi. V dalších třech odpovědích se vyskytovala odpověď, že dodržují tradice hlavně kvůli mladší generaci, aby k nim získala vztah. Poslední odpověď se vyznačovala silným citovým vztahem, díky tomu, že se tradice dodržovaly v jejich rodině už od dětství a oni se snaží, co nejvíce je dodržovat, aby z našeho světa postupně nevyumizely,

Pro lepší orientaci jsem heslovitě vypsala pojmy, které se objevovaly nejčastěji:

6x vybírání určitých tradic, které pro ně má osobní smysl

5x kladný

4x neutrální

3x dodržování pro mladší generaci

2x dobrý

2x spojení s Vánoci a Velikonocemi

1x dodržování tradic, když není v cizině

1x tvoří naši identitu

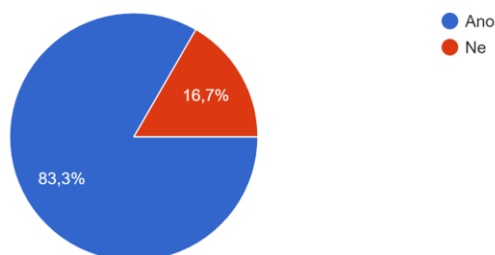
1x silný citový vztah

5x mi na otázku neodpověděli

3. otázka: Předávají se ve Vaší rodině některé tradice? Nebo hmotné a nehmotné dědictví?

83,3 % respondentů odpovědělo, že se v jejich rodině předávají tradice či hmotné a nehmotné dědictví. 16,7 % odpovědělo, že se v jejich rodině nic takového nepředává.

Předávají se ve vaší rodině některé tradice? Nebo hmotné a nehmotné dědictví?
30 odpovědí

Graf: Předávání tradic a hmotného či nehmotného dědictví

Z hlediska rozdělení podle pohlaví nebyl prakticky žádný rozdíl v předávání tradic nebo hmotného či nehmotného dědictví v rodině. Jednalo se o poměr 86,7 % více ženy oproti 80 % mužů.

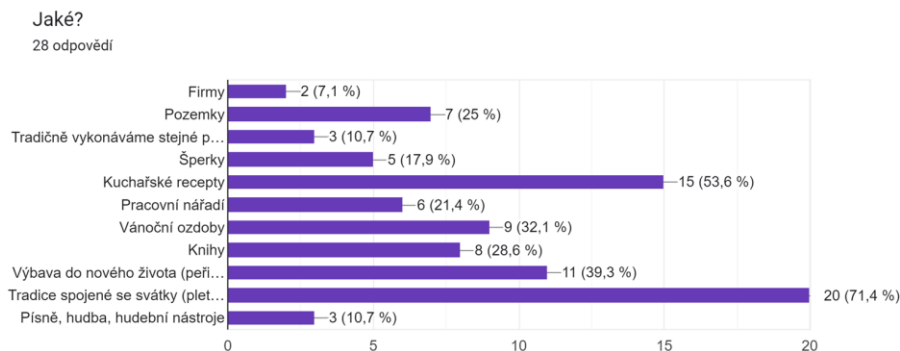
Z hlediska věku dvě skupiny do třiceti a nad padesát let odpověděli 100 % že se v jejich rodině předávají tradice. Ve skupině od 30 do 50 let bylo zajímavé, že více lidí odpovědělo, že se v jejich rodině nic nepředává oproti, že ano. Jednalo se o 37,5 %, že ano oproti 62,5 % že ne.

Z hlediska místa bydliště ve vesnici 88,9 % hodnotili, že se v jejich rodině předávají tradice oproti městu, kde vyšel výsledek kladně z 76,2 %.

Z hlediska vzdělání skupina s dosaženým vyšším vzděláním a vysokoškolským 100 % odpověděla že ano, skupina se základním 100 % že ne, skupina se středním odborným vzděláním s výučním listem 50 % ano a 50 % ne. Poslední skupina se středním nebo středním odborným vzděláním odpověděla kladně z 92,3 %.

4. otázka: Jaké, tradice či hmotné a nehmotné dědictví se předává?

Přesto, že v předchozí otázce 5 dotazovaných odpovědělo, že se v jejich rodině nepředávají žádné rodinné tradice a kulturní dědictví, pouze 2 dotazovaní si nevybrali z ukázky toho, co se v rodině může předávat. V každé rodině se tradičně předávají jiné „věci“. V naší rodině to je například ručně psaná kuchařka, kterou vlastnoručně napsala moje babička s rodinnými recepty od její babičky a prababičky, kterou dostala moje maminka ke svatbě a recepty z ní předává dál nám se sestrou. Další tradice v naší rodině je, že babička s dědou dávají náušničky pro holčičku a křížek pro chlapečka nově narozeným členům rodiny. Také každý člen z otcovy strany musí umět hrát na hudební nástroj, předává se tím vztah k hudbě a umění všeobecně.

Graf: Jaké se předávají tradice v rodině?

Jako nejvíce dodržované tradice v rodině vyšly tradice spojené se svátky. Tyto tradice dodržuje 71,4 % dotazovaných. Druhou nejčastější odpovědí, na kterou vybralo 53,6 % bylo předávání rodinných receptů. Třetí nejčastější odpovědí s 39,3 % bylo předávání výbavy do nového života. Na čtvrtém místě s 32,1 % je předávání vánočních ozdob. Na pátém místě s 28,6 % je předávání knih. Na šestém místě předávání pozemků (25 %) a těsně na sedmém místě předávání pracovního nářadí. Na předposledním místě s 10,7 % se shodně umístilo stejné vykonávání povolání v rodině s předáváním písní, vztahu k hudbě nebo vedení ke hře na hudební nástroj. Nejméně často se objevovalo předávání rodinné firmy, to označili pouze dva dotazovaní čili 7,1 %.

5. otázka: Začali jste s některou činností v době covidu, války nebo finanční krize?

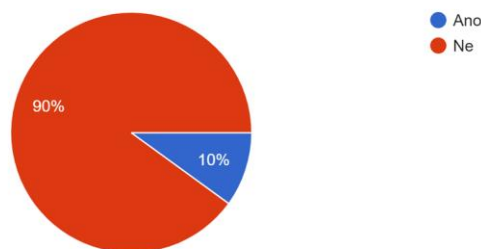
V další otázce jsem chtěla zjistit, zda ovlivňuje aktuální stav ve společnosti se vztahem k tradicím. 63 % dotazovaných odpovědělo, že začali s určitými aktivitami, které můžeme zahrnout mezi tradičnější. 11 odpovědělo, že nic nezměnili. 47,4 % odpovědělo, že začalo s pečením domácího pečiva a chleba společně s vařením domácí stravy. Ve otázce, jestli takhle velký procentuální nárůst je způsoben tím, že v době covidu byly zavřené restaurace a byly otevřené pouze okénka pro výdej nebo dovoz domů, jestli více lidí pracovalo z domova a měli více času na vaření či pečení nebo kvůli hrozbě nákazy se snažili minimalizovat styk s jinými lidmi, proto si chtěli co nejvíce věcí udělat sami. Jako druhá nejčastější odpověď, na kterou odpovědělo kladně 15,8 % byl chov hospodářských zvířat a začátek s ručními pracemi typu pletení, šití háčkování. To mi přijde jako velmi zajímavé, protože považuji rozhodnutí pro chov hospodářských zvířat, jako závažné. Je s tím spojeno velké množství povinností a motivace pro začátek musí být veliká. Je k tomu potřeba značná znalost, kterou si člověk musí dopředu nastudovat a každodenní práce, která je s tím spojená. 10,5 % začalo s pěstováním ovoce a zeleniny.

6. Změnil se můj pohled na tradice v době krize?

Přesto, že 63,3 % v předchozí otázce odpovědělo, že začalo s novou aktivitou typu, který můžeme považovat za tradičnější v otázce, zda se jejich pohled na tradice v době krize změnil 90% odpovědělo, že ne.

Změnil se můj pohled na tradice v době krize?

30 odpovědí

Graf: Změnil se můj pohled na tradice v době krize?

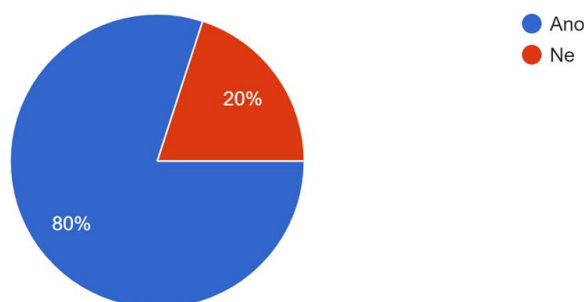
Rozdílnost pohlaví na tuto otázku nemělo vliv, stejně tak ani místo bydliště dosažené vzdělání a věk. 27 odpovědí že se jejich pohled nezměnil oproti 3, že ano. Jednalo se o 3 lidi s rozdílným vzděláním, dvě ženy a jednoho muže, věk ani místo bydliště nebyl stejný.

Další otázky, které se týkají výbavy pro nevěstu jsem zde položila kvůli praktické části mé bakalářské práce. Chtěla jsem zjistit, jestli v dnešní době je oceňována kvalita nad kvantitou, jestli jsou preferovány netradiční vzory nebo masově vyráběny „tuctové“ podobné stále dokola. Jestli mají lidi citový vztah k věcem, které dostanou od svých blízkých

7. Otázka: Ocenila bych kvalitní textilní doplňky nebo soupravu do domácnosti?

Ocenil/a bych kvalitní textilní doplňky/soupravy do domácnosti?

30 odpovědí

Graf: Ocenil/a bych kvalitní textilní doplňky nebo soupravy do domácnosti?

Z hlediska pohlaví vyšel výsledek naprosto totožný 13:2, že 86,7 % žen i mužů by ocenilo kvalitní textilní doplněk nebo soupravu.

Z hlediska věku 88,9 % dotazovaným pod 30 let by ocenilo kvalitní doplněk, ve věku od 30 do 50 let je to 71,4 % a nad 50 let dokonce 100 %.

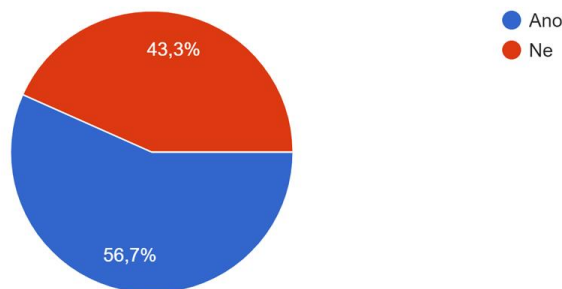
Z hlediska lokality bydliště by ocenilo 80 % z města oproti 77,8 % z vesnice.

Z pohledu vzdělání: Lidé, kteří odpověděli v dotazníku, že dosáhli středního vzdělání s výučním listem ocenili kladně z 83,3 %. Dotazovaní, kteří dosáhli středního vzdělání s maturitou odpověděli kladně z 76,9 %, skupina s vyšším odborným vzděláním z 66,7 % a vysokoškoláci odpověděli 100 % kladně.

8. Otázka: Preferujete originální netradiční vzory na textiliích, které nejsou masově prodávány?

Preferujete originální netradiční vzory na textiliích, které nejsou masově prodávány?

30 odpovědí

Graf: Preferujete originální netradiční vzory na textiliích, které nejsou masově prodávány?

Zde je podle mého názoru zajímavé, že stále menší polovina lidí preferuje masově prodávané často méně kvalitní věci za nižší cenu. Je otázka, jestli ve finále opravdu ušetříme, když tyto věci nemusí být tak kvalitní, jako dražší, které vydrží déle. S masovou výrobou a „rychlou módou“ se pojí značné znečištění planety. Negativně přispívá k 20 % znečištění vody, 35 % vypuštění mikroplastů vypuštěných do životního prostředí a 0,5 milionu tun mikrovláken, které se uvolní do oceánu a 10 % emisí skleníkových plynů. A vzniká textilní odpad na skládkách. <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20201208STO93327/jak-dopada-vyroba-textilu-na-zivotni-prostredi-infografika>

Z hlediska pohlaví vyšel výsledek, že originální netradiční vzory preferují více muži oproti ženám v poměru 66,7 % mužů ku 46,7 % ženám.

Z hlediska věku ve skupině do 30 let preferuje netradiční vzory 55,6 % ve skupině od 30 do 50 let pouze 28,6 % ale ve věku nad 50 let 100 %.

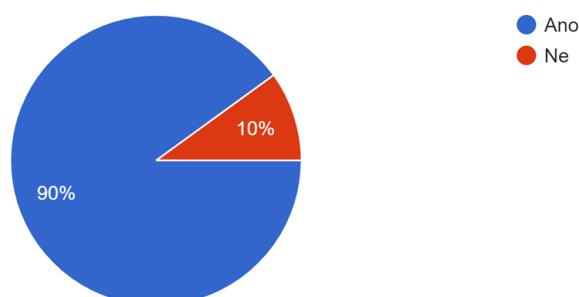
Z hlediska bydliště skupina, která žije na vesnici preferuje netradiční originální vzory z 66,7 %, skupina, která žije ve městě z 33,3 %.

Z hlediska vzdělání: 100 % kladně hodnotila skupina, která dosáhla středního vzdělání s maturitou. S vysokoškolským vzděláním preferuje z 66,7 % a skupina s výučním listem z 33,3 %. Nejméně kladně preferuje z 25 % skupina s vyšším vzděláním.

9. otázka: Máte citový vztah k věcem, které jste dostali od rodičů, prarodičů?

Máte citový vztah k věcem, které dostanu od rodičů, prarodičů?

30 odpovědí

Graf: Máte citový vztah k věcem, které jste dostali od rodičů, prarodičů?

Zde jsem očekávala, že bude 100 % odpověď, že ano, i když vždy záleží na vztazích v dané rodině. Ale osobně mi přijde 10 % jako velké procento.

Z hlediska pohlaví měli mají větší citový vztah muži, kteří odpověděli kladně z 93,3 % oproti ženám, které odpověděli kladně z 86,7 %.

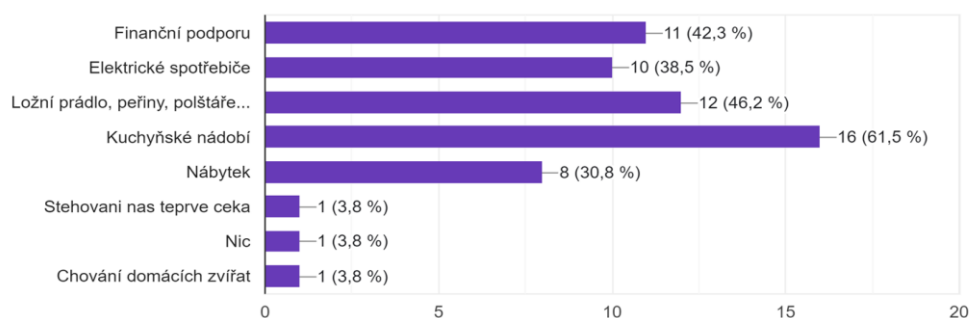
Z hlediska věku skupina od 30 do 50 let a skupina nad 50 let odpověděli 100 % kladně, skupina do 30 let odpověděla kladně z 83,3 %.

Z hlediska bydliště, skupina která bydlí na vesnici odpověděla kladně z 75 % a skupina, která bydlí na městě z 95 %.

10. otázka: Co jste dostali od rodiny, když jste se stěhovali do vlastního bydlení?

Co jste dostali od rodiny, když jste se stěhovali do vlastního bydlení?

26 odpovědí

Graf: Co jste dostali od rodiny, když jste se stěhovali do vlastního bydlení?

Na prvním místě, co se nejčastěji předává v rodině bylo kuchyňské nádobí. Kuchyňské nádobí dostalo do vlastního bydlení 61,5 % Druhou nejčastější odpovědí s 46,2 % bylo, že dotazovaní dostali ložní prádlo, peřiny, polštáře. Až na třetím místě s

42,3 % odpovědí byla finanční podpora. Na čtvrtém místě s 38,5 % elektrické spotřebiče a pátém nábytek s 30,8 %. Jeden člověk odpověděl, že nic nedostal, jeden, že ho teprve stěhování čeká a jeden, že dostal domácí zvířata, které doma měli.

11. otázka: Co byste si přáli, jako „výbavu“ do vlastního bydlení?

Tato otázka byla otevřená, aby se respondenti mohli více rozepsat. Nejčastěji se objevovaly tyto odpovědi:

2x Praktické věci

2x Nábytek

2x Kuchyňskou soupravu

3x kuchyňské nádobí- skleničky na víno, příbory....

2x Elektronika

2x Nic, s dodatkem, že je toho názoru, že by se o sebe měl umět postarat a nespolehat se na dary.

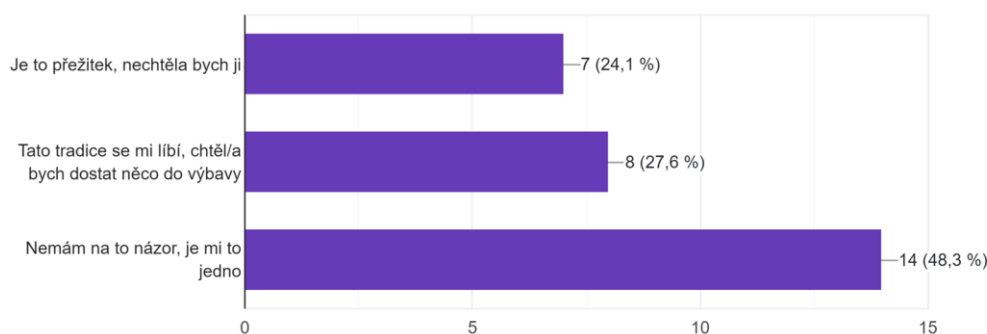
3x Finanční podpora, na něco, na čem se shodnou, přímý dar nemusí vyhovovat

Zajímavosti: Trampolína, vodní postel, velké reprobedny, šachy, robota - co bude doma uklízet, obrazy, brusnu, kámen na nože, gauč, posilovací koutek

12. otázka: Co si myslíte o výbavě pro nevěstu?

Co si myslíte o výbavě pro nevěstu?

29 odpovědí

Graf: Co si myslíte o výbavě pro nevěstu?

Nejvíce lidí 48,3 % odpovědělo že na to nemají názor, nebo jim na výbavě nezáleží, jestli se tato tradice bude předávat dál. 27,6 % odpovědělo, že se jim tato tradice líbí, chtěli by něco do výbavy nebo nového domova dostat. A 24,1 % lidí z dotazovaných si myslí, že to je přežitek a nechťeli by ji.

Ve skupině lidí, kteří označili, že se jim tato tradice líbí bylo 88,9 % žen, 66 % lidí mladších 30 let, 22 % lidí ve věku od 30 do 50 let, 11,1 % starších 50 let. 66,7 % žilo ve městě oproti vesnici, kde žilo 33,3 %. 56,6 % dosáhlo středního nebo středního odborného vzdělání s maturitou, 33,3 % vysokoškolského vzdělání a 11,1 % středního vzdělání s výučním listem.

Ve skupině, která výbavu pro nevěstu hodnotila neutrálně bylo 71,4 % mužů oproti 28,6 % žen. 85,7 % lidí do 30 let, 7,1 % ve věku od 30 do 50 let a 7,1 % nad 50 let. 71,4 % z této skupiny žilo ve městě. 50 % získalo střední nebo střední odborné vzdělání s maturitou, 21,4 % vysokoškolského vzdělání a 7,1 % vyššího vzdělání a 7,1 % základního vzdělání.

Ve skupině, která hodnotila výbavu pro nevěstu jako přežitek bylo 57,1 % mužů a 43,9 % žen. 71,4 % lidí ve věku od 30 do 50 let, 14,3 % do 30 a 14,3 % nad 50. 71,4 % žilo ve městech oproti 28,6 % na vesnici. 42,9 % dosáhlo vzdělání s výučním listem, 28,6 % vyššího vzdělání a 14,3 % středního nebo středního odborného s maturitou a 14,3 % vysokoškolského.

Z hlediska pohlaví ženy hodnotili výbavu pro nevěstu mnohem kladněji než muži. Z žen nejvíce kladně hodnotilo 53,3 %, neutrálně 26,7 % a záporně 20 %. Z mužů kladně hodnotilo výbavu pro nevěstu pouze 6,7 %, neutrálně 66,7 % a záporně 26,7 %.

Z hlediska bydliště 25 % lidí z města hodnotili výbavu pro nevěstu kladně, 50 % neutrálně a 25 % záporně. Oproti tomu lidé, kteří žijí ve vesnici hodnotili výbavu z 33,3% kladně, z 44,4 % neutrálně a z 22,2 % záporně.

Z hlediska věku ve skupině do 30 let 33,3 % hodnotilo výbavu pro nevěstu kladně, z 61,1 % neutrálně a z 5,6 % záporně. Ve skupině od 30 do 50 let 25 % hodnotilo kladně, 25 % neutrálně a 50 % záporně. Tento samý poměr hodnotila i skupina nad 50 let.

Z hlediska dosaženého vzdělání lidé, kteří dosáhli středního vzdělání s výučním listem hodnotili výbavu pro nevěstu kladně pouze z 16,7 %, neutrálně z 33,3 % a záporně z 50 %. Dotazovaní, kteří dosáhli středního nebo středního vzdělání s maturitou hodnotili výbavu pro nevěstu kladně z 38,5 %, neutrálně z 53,8 % a záporně pouze 7,7 %. Skupina, která dosáhla vyššího vzdělání hodnotila výbavu pro nevěstu z 33 % neutrálně a z 66,7 % záporně. Vysokoškoláci hodnotili výbavu z 42,9 % kladně, z 42,9 % neutrálně a pouze z 14,3 % záporně.

13. otázka: Jaký mám názor na výbavu pro nevěstu? Zde byla opět otevřená odpověď.

„V dnešním světě je podle mě zvykem, že spolu ti lidé obvykle bydlí už dříve, než se vezmou, mají tedy byt už zařízený a výbava pro nevěstu není nutná“.

„Ke svatbě jsem dostala řadu ložního prádla, povlečení a polštářků, které mám až do dnes. Když je používám po těch letech, mám k nim stále větší citový vztah i kvůli tomu, že už nemám rodiče“.

„Je to určitě podpora pro novomanžele, ať už finanční nebo hmotná“.

„Dle mého záleží hodně na situaci a době, ve které je žena nevěstou. Dříve nebylo zvykem, aby spolu lidé žili a nebyli sezdaní- tehdy měla výbava pro nevěstu smysl. Dnes se lidé většinou berou v době, kdy už spolu nějakou dobu žijí (popřípadě mají už i děti) a domácnost již mají zařízenou, zde výbav pro nevěstu postrádá smysl.“

„Z pohledu chlapa, to moc asi nedocením, ale pro některé lidi do začátku je důležitá“.

„Myslím, že ji více ocení ženy, pro muže může být dobrá, když se předává pracovní nářadí“.

„Tradice jsou super a musí být předávány i do budoucna .“

„Málokdo se trefí do vkusu, preferuji peníze.“

„Podle mého názoru záleží i pro jak "movitou" nevěstu se výbava vybírá. Velmi bohatá nevěsta by mohla výbavu vnímat, jako zbytečné věci, které se jí budou válet doma, ale "chudší " by je na opak mohla vnímat jako cennou pomoc. Výbava mi přijde mnohem osobnější, než pouhé darování peněz.“

„Mně osobně mamka i babička už několik let dávají k Vánocím nebo jen tak mi sbírají věci do výbavy, mám pánve, zapékací misky, skleničky, příbory, kořenky, atd... Nedostanu to sice ke svatbě, ale prostě až se budu stěhovat pryč od mamky, takže mi tenhle zvyk přijde pěkný a rozhodně by to mělo dělat víc matek a babiček, protože v mém okolí neznám moc nikoho, kdo by to tak měl.“

„Myslím, že je fajn když v průběhu života se shromažďují matky nebo babičky osušky, ručníky nebo utěrky. Ale osobně jsem situaci s výbavou řešila tak, že když se někdo ptal, co chceme jako svatební dar, tak jsem přesně řekla, co potřebuji. Koupit něco jen tak je často risk“

„U mě mamka hodně řešila výbavu, hlavně pro moment, kdy se budu chtít odstěhovat. Už na střední škole mi kupovala ručníky, osušky a kuchyňské vybavení (vařečky, nože, prkénka). To samé mi začala kupovat i babička, nejdříve se mi to moc nelíbilo, ale poté jsme se dohodly, že budeme nakupovat společně a že si vyberu co se mi bude líbit. Ted' jsem za to velmi ráda, ušetřilo mi to hodně starostí, peněz i času.“

„U nás se to nehrotí, budu asi hodně chudá nevěsta, protože nemám ani kapesník. Ale jako tradice je to fajn, určitě se to hodí. Mám kolem sebe kamarádky, které dostávají pravidelně k Vánocím věci do výbavy.“

„Mě tyhle věci kupovala mamka snad už od druhého stupně na základní škole. Byly to hlavně věci do kuchyně, jako vařečky, škrabka nerezový misky, dopadlo to ale tak, že se začaly normálně používat. Mám, ale daný stranou box, kde mám uložené věci, jako ručníky, utěrky, povlečení nebo přehozy a deky. Vždycky mě tyhle dárky iritovali, říkala jsem si k čemu to jako je, ted' bych je však brala s velkým díky.“

„Já budu jednou chudá nevěsta, musím si najít bohatého ženicha.“

„ Za mě je výbava pro nevěstu typem darování peřin, povlečení, utěrek, domácích spotřebičů, připadá zastaralá. Pro mě by měli větší hodnotu peníze, za které bych si jednotlivé věci pořídila dle vlastního vkusu, než se přetvařovat, jak velkou radost mi

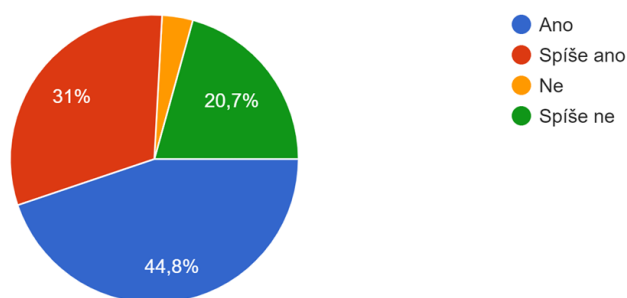
udělal porcelánový puntíkatý set talířů do kuchyně. Anebo bych se dříve páru zeptala, co by raději chtěli.”

Nejčastěji se v odpovědích objevovalo, že ženám postupně rodiče a prarodiče připravují výbavu tím, že jednotlivé věci dostávají každoročně, jako dárky pod stromeček nebo v průběhu ruku. Druhá nejčastější odpověď byla, že v dnešní době se ženy vdávají déle a mnohdy s partnerem už mají zařízenou domácnost a výbava už v tu chvíli nemá takový smysl. Další častá odpověď se týkala toho, že je to do určité míry dobrá finanční podpora, ale že ji více ocení ženy. Problém však vidí, aby se trefila rodina do vkusu. Pouze dvě ženy odpověděly, že v jejich rodinách se žádná forma výbavy pro nevěstu neřešila žádnou formou. Pouze párkrát se v odpovědích objevilo, že to je pěkná praktická tradice, která by se měla předávat dál.

14. otázka: Myslíte si, že ČR má bohaté kulturní dědictví?

Myslíte si, že ČR má bohaté kulturní dědictví?

29 odpovědí

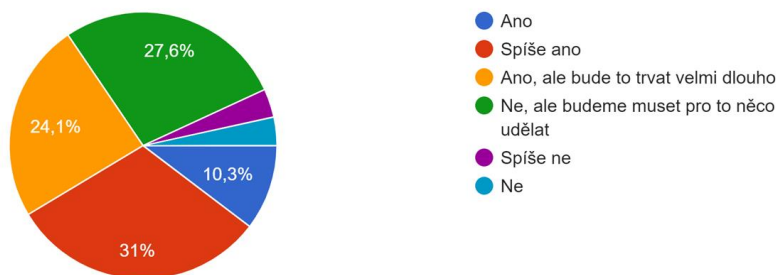
Graf: Myslíte si, že ČR má bohaté kulturní dědictví?

V této otázce jsem se ptala, zda si dotazovaní myslí, že Česká republika má bohaté kulturní dědictví do kterého spadají i tradice. 44,8% odpovědělo, že ano, 31% spíše ano, 20,7% spíše ne a pouze 3,4% že ne.

15. otázka: Myslíte si, že postupem času tradice vymizí?

Myslíte si, že postupem času tradice vymizí?

29 odpovědí

Graf: myslíte si, že postupem času tradice vymizí?

V této otázce jsem se ptala, jestli budou tradice podle jejich názoru přetrvávat i v minulosti nebo jestli vymizí.

10,3% respondentů je přesvědčená o tom, že tradice v budoucnu vymizí, 31% dotazovaných si myslí, že spíše postupem času tradice vymizí, 24,1% si myslí, že tradice vymizí za velmi dlouhou dobu. 27,6% si myslí, že tradice nevyumizí, ale bude se muset něco změnit nebo pro to budeme muset něco udělat, 3,4% si myslí, že spíše nevyumizí a 3,4% že nevyumizí.

65,4% dotazovaných se více přiklání k tomu, že v budoucnu tradice vymizí a pouze 34,6% že k tomu nedejde.

16. otázka: Je potřeba udělat něco pro to, aby se tak nestalo? Jestli ano, co by to mělo být?

„Tradice se musí předávat z generace na generaci.“

„Učit děti našim tradicím, jako naši předci učili své děti.“

„Neukazovat dětem, že tradice mají vždy spojitost s dávání dárků, sladkostí, ale ukázat jim hlubší význam.“

„Rodiče by měli dítěti vysvětlovat smysl tradic.“

„Popularizovat a hovořit o nich s dětmi, sami je vykonávat.“

„Vest generaci v moderní době i k tradičním hodnotám.“

„Věnovat čas a energii při provozování tradic s dětmi.“

„Pravděpodobně přenášet naše tradice na stávající generaci.“

„Ukazovat budoucí generaci tradice i jako naši národní hrdost a kulturní dědictví a učit je vážit si jich.“

„Popularizovat ve školách, médiích...“

10x se v odpovědích objevilo, že je důležité k tradicím vést budoucí generaci, že je důležité, aby k nim získaly vztah, vysvětlovat jim smysl tradic a jejich hodnoty, vztah k tradicím by se měl získávat i ve škole.

5x odpověď typu: dodržovat tradice, pokračovat v tradicích, vzdělávat se v nich

5x odpověď týkající se toho, že by město nebo vesnice měla pořádat více akcí zaměřené na tradice

1x přenastavit naši společnost

Příloha B: Fotodokumentace

Příloha C: Zkušební kolekce

